

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مجموعه پژوهشهای اقتصادی

اداره بررسیها و سیاستهای اقتصادی

شماره ۳۰

بررسی مقایسه‌ای شاخص‌های فضای
کسب و کار در ایران و جهان

سال ۱۳۸۷

مؤلف: سید وحید احمدی

مندرجات این مقاله لزوماً بازگو کننده نظرات بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نیست.

نقل مطالب این مجموعه با ذکر ماخذ مجاز است.

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۳	فضای نامساعد کسب و کار در کشور
۸	تاسیس و راه اندازی یک فعالیت (فرآیند ثبت شرکت)
۱۳	فرآیند اخذ گواهی‌های تاسیس کارگاه در ایران
۱۹	شاخص استخدام نیروی کار
۲۲	شاخص ثبت و انتقال مالکیت
۲۶	شاخص اخذ اعتبار
۲۹	شاخص حمایت از سرمایه‌گذاران
۳۳	شاخص پرداخت مالیات
۳۸	شاخص تجارت برون مرزی
۵۷	ختم و انحلال یک فعالیت
۵۸	الزام آور بودن قراردادها
۶۰	جمع بندی
	منابع و ماخذ

بررسی مقایسه‌ای فضای کسب و کار در ایران و جهان

پیشگفتار

نرخ بالای بیکاری از مشکلات جدی اقتصاد کشور است موضوعی که رهایی از آن مستلزم تقویت جانب عرضه اقتصاد است. فضای دیوانسالارانه و پرپیچ و خم قوانین و مقررات و مراحل اجرایی اخذ مجوز آغاز یک فعالیت اقتصادی در کشور، باعث شده است تا به رغم اهتمام متولیان اقتصاد کلان در حمایت از بنگاه‌های اقتصادی به طرق مختلف از جمله افزایش تسهیلات بانکی و کاهش نرخ‌های بهره، کمک‌های صورت گرفته به جای ارتقاء تولید، از طریق نشت در کانال‌های غیرتولیدی به رشد تقاضا و افزایش سطح عمومی قیمت‌ها منجر شود. در واقع در رابطه مقداری پول، نقدینگی تزریق شده به جامعه به جای افزایش تولید به افزایش قیمت‌ها منجر شده و به رغم افزایش شدید نقدینگی، بخش مولد کشور همواره از کمبود نقدینگی گلایه‌مند است.

گزارش حاضر درصدد ترسیم جایگاه شاخص‌های فضای کسب و کار ایران درمقایسه با دیگر کشورهای جهان و تبیین اهمیت و الزامات ساده سازی فرآیند شکل‌گیری یک فعالیت اقتصادی به عنوان یک پدیده پذیرفته شده و رو به گسترش در جهان است.

این پژوهش توسط آقای سید وحید احمدی در دایره صنعت و ساختمان تهیه شده است.

اداره بررسیها و سیاست‌های اقتصادی

چکیده

وجود رابطه حسابداری میان رشد نقدینگی و تورم از طریق معادله مقداری پول پدیده‌ای پذیرفته شده و قابل درک است. اینکه ضریب همبستگی میان رشد نقدینگی و تورم به چه میزان است بستگی به شرایط تولید در اقتصاد دارد. آنچه مسلم است رشد نقدینگی چنانچه در مسیر تولید قرار نگیرد از طریق سرعت گردش پول و تغییر در نرخ تورم، در اقتصاد تخلیه می‌شود. وجود موانع و تنگناها در تولید و رتبه ضعیف ایران در شاخص‌های سهولت کسب و کار در عرصه جهانی، دلیلی متقن برای تبیین ضریب همبستگی بالا میان رشد نقدینگی و تورم در کشور است. موضوعی که می‌بایست چاره‌جویی برای آن، در اولویت کاری قوای سه‌گانه (مجریه، مقننه و قضاییه) قرار گیرد. این گزارش درصدد ترسیم جایگاه شاخص‌های فضای کسب و کار ایران در مقایسه با دیگر کشورها در جهان و تبیین اهمیت و الزامات ساده‌سازی فرآیند شکل‌گیری یک فعالیت اقتصادی به عنوان یک پدیده پذیرفته شده و رو به گسترش در جهان

است. / ۲

نرخ بالای بیکاری از مشکلات جدی و چالشی اقتصاد کشور است به نحویکه براساس آخرین سرشماری نفوس و مسکن ۲۹۹۱ هزار نفر بیکار در جامعه وجود دارد. به عبارت دیگر نزدیک به ۱۳ درصد از جمعیت فعال ۲۳ میلیونی کشور بیکار هستند. این نرخ در مناطق شهری به ویژه در میان اقشار جوان و خاصه زنان بیشتر است. طبق نتایج مطالعه بانک جهانی یکی از دلایل بیکاری بلندمدت در ایران نامساعد بودن فضای کسب و کار است.

اگرچه بخشی از ناملایمات ایجاد شده در بازار کار به عوامل ناشی از جانب عرضه از جمله رشد بالای جمعیت، افزایش نرخ مشارکت زنان، افزایش سن ازدواج و عدم تطابق تخصص‌های نیروی کار با نیازهای بازار بازمی‌گردد، لیکن نبایستی از نظر دور داشت که بسیاری از مشکلات مبتلا به بازار کار با فضای کسب و کار و دیوانسالاری به هم تنیده و پریپیچ و خم و بار سنگین قوانین و مقررات و مراحل اجرایی اخذ مجوز شروع به کار و نااطمینانی‌های مستولی بر تقاضای نیروی کار از سوی بنگاه‌های اقتصادی گره خورده است. به همین واسطه مدیریت موفق اقتصاد کلان و همچنین اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی مستلزم توانمندسازی بخش خصوصی از طریق کاستن از هزینه‌ها و ریسک‌های عاملان خصوصی و برداشتن موانع رقابت و اصلاح نظام کسب و کار است.

هرچند به دنبال ابلاغ سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی از سوی مقام معظم رهبری که مبنای توسعه بخش خصوصی شمرده می‌شود، سازوکار اجرایی شدن این سیاست‌ها از سوی دولت در قالب لایحه تدوین و تقدیم مجلس گردید اما در لایحه تنظیمی ۹۱ ماده‌ای هیچگونه اشاره‌ای به الزامات اصلاح فضای کسب و کار در کشور نشده و متن لایحه تماماً بر تداوم اجرای قوانین فعلی حاکم بر بازار کار مبتنی است. این در حالی است که همانگونه که از بخش‌های بعدی گزارش کاملاً مشخص است اصلاح فضای کسب و کار کشور می‌بایست در اسرع وقت در زمره اولویتهای اصلاح ساختار قوانین اجرایی قرار گیرد. در غیراینصورت اقتصاد در شرایط نابرابر رقابت دولت با بخش خصوصی رونق نمی‌گیرد. بدیهی است این رقابت فقط با شکست انحصارات دولتی و ایجاد فضای مناسب برای فعالیت بخش خصوصی قابل شکل‌گیری است و گرنه نتیجه

عملی شدن اصل ۴۴، جز واگذاری ثروت دولت به غیردولت نخواهد بود و این واگذاری به رقابت و رونق نخواهد انجامید.

از آنجائیکه توسعه بخش خصوصی در یک اقتصاد بازار بر مجموعه پیچیده‌ای از قوانین، زیرساخت‌های گسترده فیزیکی و نهادی، محیط با ثبات اقتصاد کلان، توسعه بازارهای مالی، جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی توسعه صنایع کوچک و متوسط، مقررات بازار کار، سیستم‌های ارتقاء فناوری، آموزش و یادگیری مبتنی است تا در مسیر تغییر دایمی ابعاد توسعه، توانایی حرکت همگام با این تغییرات را داشته باشد و فراهم شدن این مجموعه به منظور پیاده سازی الگوی توسعه در یک اقتصاد به صورت خودکار اتفاق نمی‌افتد، لذا ایجاد زیرساخت‌های نهادی و زیربنایی برای توسعه و رفع موانع کسب و کار از الزامات اولیه اجرای این سیاست و در زمره وظایف ضروری دولت و نهادهای مدنی (از جمله اتاق بازرگانی و تولید اصناف) است. آنچه مسلم است اصلاح فضای کسب و کار و بهبود شاخصهای مزبور در عرصه جهانی نه تنها گامی مثبت و اساسی در جهت تقویت جنبه مشارکت بخش خصوصی در عرصه اقتصاد، ارتقا سطح اشتغال و تولید در کشور محسوب می شود بلکه بطور قطع سیگنالی مهم برای استقبال سرمایه‌گذاران خارجی برای ورود به کشور و ارتقا و تسهیل جریان ورود فناوری به کشور به شمار می‌رود.

فضای نامساعد کسب و کار در کشور

گزارش ۲۰۰۸ Doing Business پنجمین گزارش سالانه گروه بانک جهانی است که به کنکاش در خصوص چارچوب بهبود فضای کسب و کار و شناسایی چالش‌های موجود جهت ارتقا وضعیت فضای کسب و کار می‌پردازد. در گزارش منتشره شاخص‌های کمی مربوط به مقررات کسب و کار و حمایت از حقوق مالکیت در میان ۱۷۸ کشور جهان مورد مقایسه قرار می‌گیرد. (گزارش ۲۰۰۹ با اضافه شدن ۲ کشور دیگر به این مجموعه و دو شاخص دیگر با عناوین "شاخص عدم پرداخت رشوه" و "شاخص استفاده از زیرساخت‌ها" به مجموعه شاخص‌های ده‌گانه فعلی بررسی سهولت کسب و کار، توسط گروه Doing Business در دست تهیه می‌باشد) در این گزارش مقرراتی که ده مرحله از عمر یک کسب و کار (از زمان شکل‌گیری تا انحلال) را متاثر می‌سازد به شرح ذیل مورد ارزیابی و مقایسه قرار می‌گیرد.

۱- شروع کسب و کار (فرآیند ثبت شرکت)

۲- اخذ مجوزها (تمامی فرآیند لازم‌الرعايه از اخذ مجوز تا تاسیس و راه‌اندازی یک کارگاه را شامل می‌شود)

۳- استخدام و اخراج نیروی کار

۴- ثبت مالکیت (فرآیند لازم جهت ثبت دارایی در دفتر اسناد رسمی می‌باشد)

۵- اخذ اعتبار

۶- حمایت از سرمایه‌گذاران (سهامداران)

۷- پرداخت مالیات

۸- تجارت فرامرزی

۹- انحلال یک فعالیت

۱۰- الزام‌آور بودن قراردادها

بانک جهانی با استناد به ۱۰ شاخص فوق، رتبه سهولت کسب و کار را محاسبه و به صورت مقایسه‌ای برای تمامی ۱۷۸ کشور گزارش می‌نماید لازم به ذکر است در روش‌شناسی Doing Business به جهت آسان‌سازی و امکان پذیر ساختن برخی محاسبات، مفروضاتی در مطالعه وارد شده‌اند که به نوبه خود تا حدودی از دقت محاسبات می‌کاهد. برای مثال برخی امور مهم در یک کسب و کار شامل کیفیت

خدمات زیربنایی، مجاورت کشور با بازارهای بزرگ و همچنین وضعیت های متفاوت در اقتصاد کلان در این مطالعه مستقیماً مورد توجه قرار نگرفته‌اند.

براساس آخرین گزارش Doing Business مرتبه و جایگاه فضای کسب و کار در ۱۷۸ کشور بررسی و جایگاه ایران به شرح ذیل گزارش شده است.

بررسی مقایسه‌ای رتبه کسب و کار ایران در میان کشورهای جهان برای سالهای ۲۰۰۷ و ۲۰۰۸

تغییر در رتبه	رتبه کشور در سال		شاخص
	برآورد رتبه کشور برای سال ۲۰۰۸	۲۰۰۷	
-۴	۱۳۵	۱۳۱	رتبه سهولت کسب و کار
-۱۱	۷۷	۶۶	تاسیس و راه‌اندازی یک شرکت
-۶	۱۶۴	۱۵۸	اخذ مجوز تاسیس و راه‌اندازی کارگاه
۲	۱۴۱	۱۴۳	استخدام و اخراج نیروی کار
-۲	۱۴۳	۱۴۱	ثبت مالکیت
-۶	۶۸	۶۲	اخذ اعتبار
۰	۱۵۸	۱۵۸	حمایت از سرمایه‌گذاران
-۳	۹۷	۹۴	پرداخت مالیات
-۶	۱۳۵	۱۲۹	تجارت برون مرزی
-۳	۵۷	۵۴	اجرای قراردادها
-۸	۱۱۸	۱۱۰	انحلال یک فعالیت

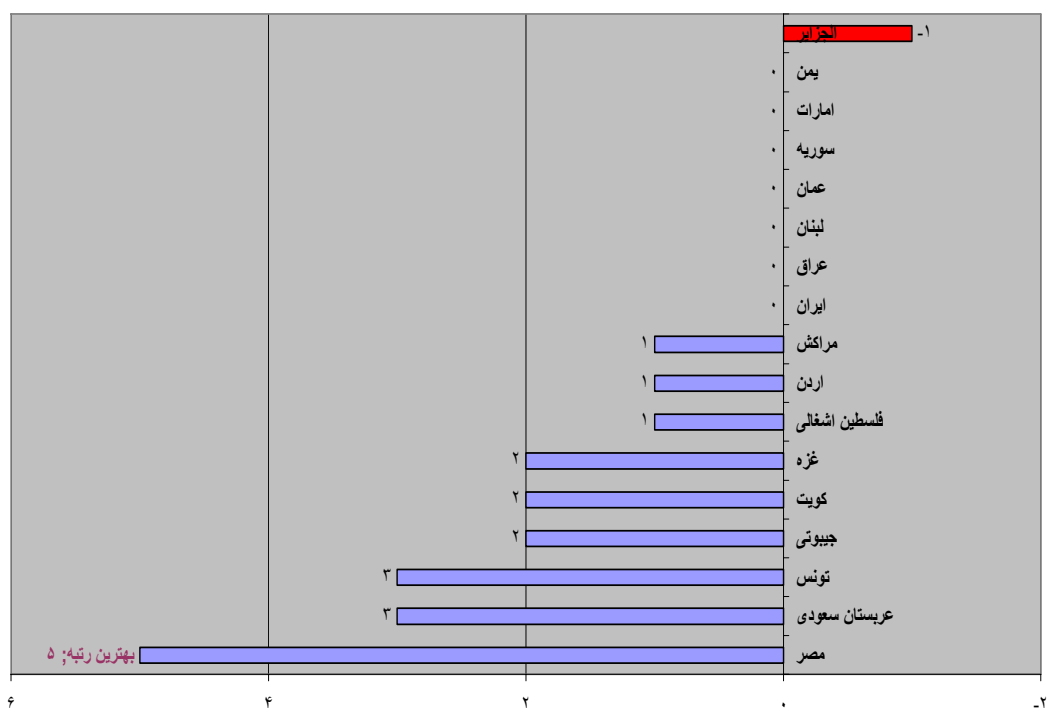
محاسبات مربوط به سال ۲۰۰۷ پس از اضافه شدن ارقام مربوط به سه کشور جدید و تجدیدنظر در برخی شیوه‌های محاسباتی بازبینی و اصلاح شده است.

همانگونه که از جدول فوق مشخص است جایگاه کشور در فضای کسب و کار نسبت به سال قبل تنزل داشته است. این در حالی است که بسیاری از کشورهای جهان به منظور تسهیل شرایط شروع یک فعالیت جدید، اقدامات گسترده‌ای تحت عنوان اصلاحات - در قوانین و مقررات ناظر بر فضای کسب و کار - انجام داده‌اند. برای نمونه در سال مورد بررسی، کشور مصر در صدر گروه کشورهای اصلاح‌گر^۱ فضای کسب و کار قرار گرفت. بر همین اساس جایگاه این کشور در شاخص فضای کسب و کار نسبت به سال قبل با ۲۶ رتبه بهبود؛ از مکان ۱۵۲ در گزارش ۲۰۰۷ به مکان ۱۲۶ در گزارش ۲۰۰۸ ارتقا یافت. بر همین اساس حداقل سرمایه لازم برای شروع یک فعالیت از پنجاه هزار پوند مصر به ۱۰۰۰ پوند تنزل و زمان لازم برای شروع یک فعالیت جدید نیز به نصف کاهش یافت. بروکراسی اخذ پروانه به وضوح کم شد و مراکز برای تسریع امور راه‌اندازی یک کسب و کار جدید تاسیس و وارد عمل شدند.

۱ - Reformer

به همین منوال کشورهای کرواسی، غنا، مقدونیه، گرجستان، کلمبیا، عربستان سعودی، کنیا، چین و بلغارستان نیز اقدامات مناسبی درخصوص ساماندهی و اصلاح بازار کسب و کار انجام داده‌اند. اقدامات صورت گرفته در سازوکار فضای کسب و کار در کشور کلمبیا منجر به ایجاد ۳۰۰ هزار فرصت شغلی جدید گردید. کشور گرجستان در سال ۲۰۰۴ دارای رتبه ۱۲۳ بود این کشور با اعمال اصلاحات در قوانین و مقررات کسب و کارتوانست در سال ۲۰۰۷ به رتبه ۱۸ ارتقا یابد. لازم به توضیح است در مجموعه کشورهای MENA تنها ایران، عراق، عمان، امارات و یمن در سال مورد گزارش هیچگونه اقدام موثری برای بهبود فضای کسب و کار نداشته‌اند.

وضعیت کشورهای منطقه MENA در انجام رفرم به منظور بهبود شاخصهای کسب و کار

همانگونه که از جدول ذیل قابل مشاهده است شاخص فضای کسب و کار در ایران در چند سال اخیر بهبودی نداشته و هیچ اقدام اصلاحی موثری نیز برای بهبود وضعیت در دستور کار نمی‌باشد. تداوم روند فعلی، در شرایطی که سایر کشورها در تلاش برای بهبود شاخص‌های مزبور هستند به مفهوم از دست دادن جایگاه فعلی و تنزل رتبه در سال‌های آتی است. در نظر داشته باشیم که شاخص‌های مزبور نه تنها منعکس کننده فضای فعلی کسب و کار در کشور است بلکه برای سرمایه‌گذاران خارجی به عنوان شاخصی مهم و تعیین‌گر برای اقدام به سرمایه‌گذاری است. بنابراین چنانچه هدف کشور بهبود وضعیت سرمایه‌گذاری و ارتقاء پارامترهای جاذب سرمایه‌گذاران خارجی است بایستی در بهبود هرچه سریعتر شاخص‌ها از طریق انجام رفرم اقدام شود.

تعداد فرآیند، زمان و هزینه آغاز کسب و کار جدید (ثبت شرکت) در ایران طی سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۸

شروع یک کسب و کار	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸
رتبه	---	۶۶	۷۷
مراحل (تعداد)	۸	۸	۸
مدت زمان لازم برای انجام فرایند (روز)	۴۷	۴۷	۴۷
هزینه (درصد از درآمد سرانه)	۶/۳	۵/۴	۵/۳

مأخذ: گزارش‌های Doing Business سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۸.

جایگاه شاخصهای کسب و کار ایران در میان ۱۷۸ کشور جهان -- عناوین بهترین و بدترین کشور در هر شاخص

شاخص	رتبه ایران	بهترین رتبه	پایین ترین رتبه
رتبه سهولت کسب و کار	۱۳۱	سنگاپور	کنگو
تاسیس و راه‌اندازی یک شرکت	۶۶	استرالیا	گینه بیسائو
اخذ مجوز	۱۵۸	سنت وینسنت	اریتره
استخدام و اخراج	۱۴۳	آمریکا و سنگاپور	ونزوئلا
ثبت مالکیت	۱۴۱	نیوزلند	تیمور
اخذ اعتبار	۶۲	انگلستان	افغانستان و کامبوج
امنیت سرمایه‌گذاری	۱۵۸	نیوزلند	افغانستان
پرداخت مالیات	۹۴	مالدیو	روسیه سفید
تجارت برون مرزی	۱۲۹	سنگاپور	قزاقستان
اجرای قراردادها	۵۴	هنگ کنگ	تیمور
انحلال یک فعالیت	۱۱۰	ژاپن	بوتان و آلبانی

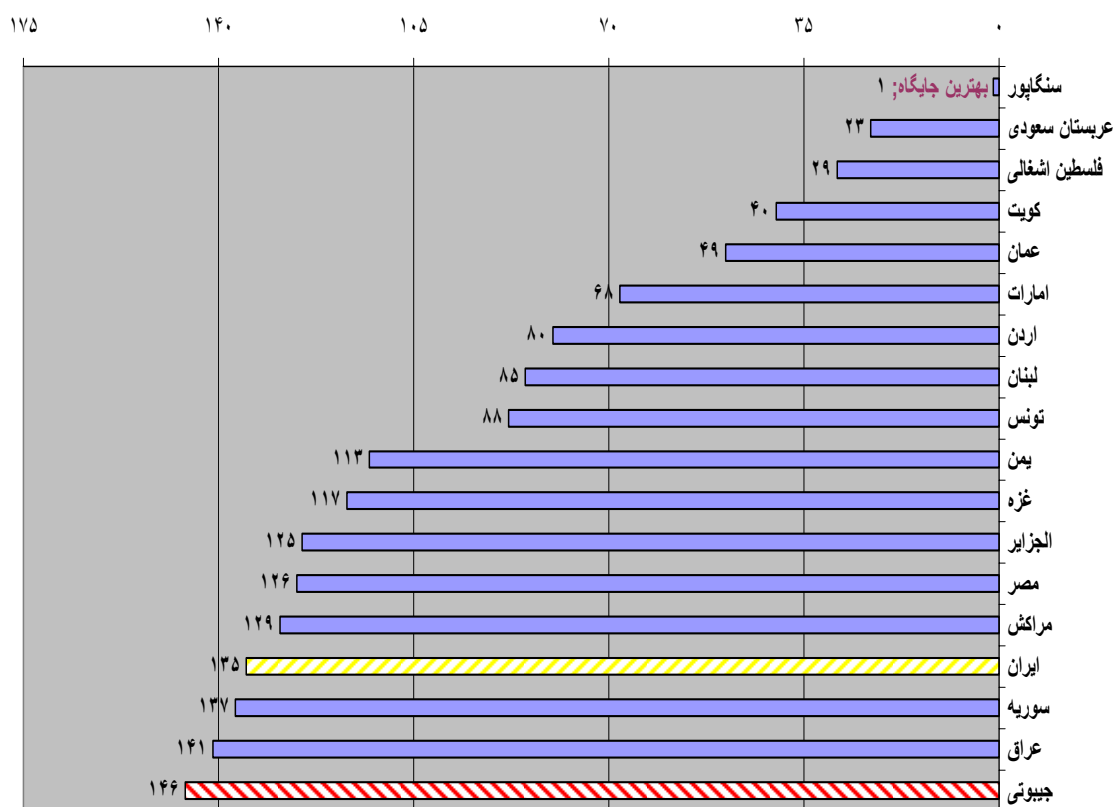
جایگاه ایران در MENA

شاخص ^۱	رتبه ایران	بهترین رتبه	پایین ترین رتبه
رتبه سهولت کسب و کار	۱۴	عربستان	جیبوتی
تاسیس و راه‌اندازی یک شرکت	۶	فلسطین اشغالی	یمن
اخذ مجوز	۱۷	یمن	ایران
استخدام و اخراج	۱۶	عمان	مراکش
ثبت مالکیت	۱۵	عربستان	الجزایر
اخذ اعتبار	۴	فلسطین اشغالی	سوریه ^۲
امنیت سرمایه‌گذاری	۱۵	فلسطین اشغالی	جیبوتی
پرداخت مالیات	۱۲	امارات	الجزایر
تجارت برون مرزی	۱۶	فلسطین اشغالی	عراق
اجرای قراردادها	۲	یمن	سوریه
انحلال یک فعالیت	۱۲	تونس	عراق

۱-بهترین رتبه یک و بدترین رتبه ۱۷ است.

۲-بدترین رتبه در این ردیف ۱۶ است.

رتبه جهانی کشورهای منطقه MENA در شاخص سهولت آغاز کسب و کار

۱- تاسیس و راه‌اندازی یک فعالیت (فرآیند ثبت شرکت)

در این شاخص چالش‌های مربوط به آغاز یک فعالیت جدید (منظور فرآیند ثبت شرکت است) شامل تعداد مراحل که لازم است یک کارآفرین برای آغاز یک فعالیت طی نماید، متوسط زمان لازم برای انجام فرایند و نسبت هزینه و حداقل سرمایه مورد نیاز برای آغاز فعالیت به سرانه درآمد ناخالص ملی مورد توجه قرار گرفته است.

بررسی مقایسه ای شاخص های تاسیس و راه‌اندازی یک فعالیت در ایران با منطقه MENA و OECD

شاخص	ایران	منطقه MENA	OECD
تعداد فرایند	۸	۹/۷	۶/۰
متوسط زمان (روز) مورد نیاز برای آغاز فعالیت جدید	۴۷	۳۸/۵	۱۴/۹
هزینه (درصد به سرانه درآمد ناخالص ملی)	۵/۳	۶۶/۰	۵/۱
حداقل سرمایه (درصد به سرانه درآمد ناخالص ملی)	۱/۳	۴۸۷/۷	۳۲/۵

۱-۱- مراحل شروع یک کسب و کار جدید (فرآیند ثبت شرکت) در ایران

از الزامات آغاز رسمی و قانونی یک فعالیت، طی نمودن پروسه ثبت قانونی، انتخاب نام، پرداخت عوارض و مالیات‌های موضوعه و سایر مراحل است که به موجب قانون می‌بایست برای آغاز به کار رسمی یک فعالیت طی نمود. در ایران ۸ مرحله به شرح ذیل برای شروع یک کسب و کار جدید، شامل اخذ تمامی مجوزها و پروانه‌ها، تکمیل فرمها و اخذ تاییدیه از دستگاههای ذیربط به منظور آغاز فعالیت به صورت قانونی و رسمی طی می‌شود، طی مراحل مزبور حدوداً ۴۷ روز به طول می‌انجامد. این در حالی است که مراحل موردنظر در استرالیا مجموعاً ۲ مرحله می‌باشد که به ۲ روز صرف زمان نیازمند است. شاخص‌های مزبور در عربستان سعودی به ترتیب ۷ مرحله و ۱۶ روز می‌باشند.

فرآیند موردنظر در ایران شامل ۸ مرحله به شرح جدول ذیل می باشد:

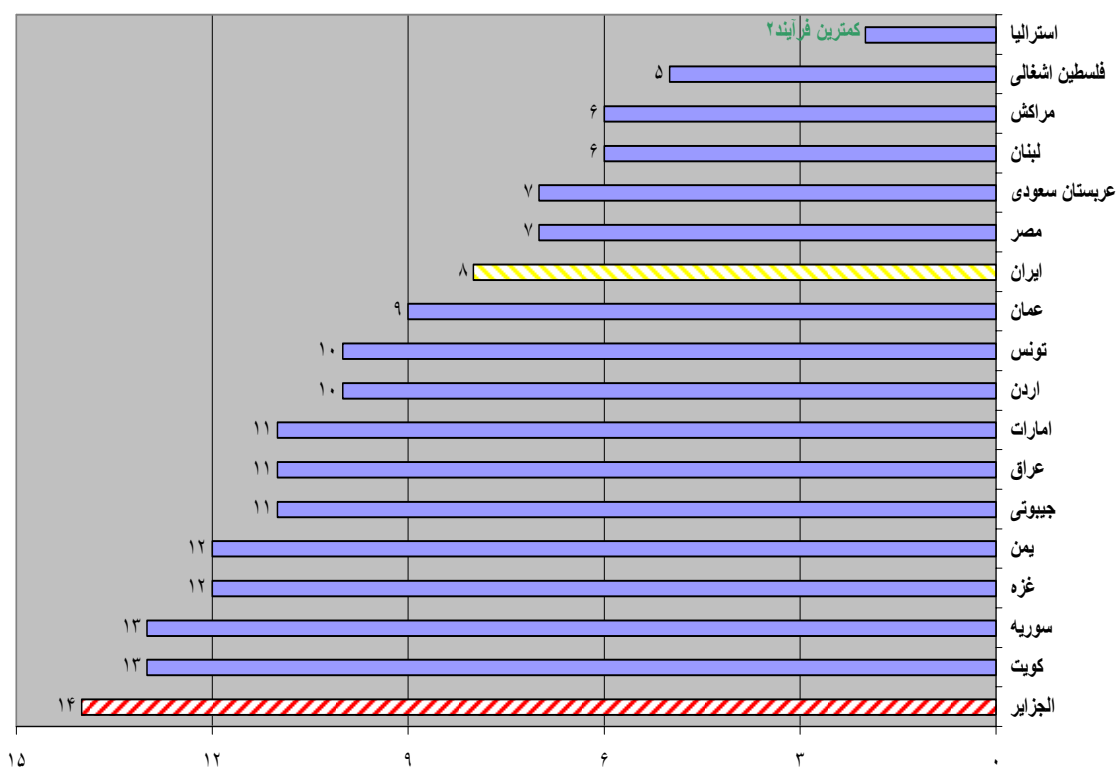
شماره مرحله	فرآیند	زمان لازم جهت انجام فرآیند(روز)	هزینه انجام فرآیند (ریال)
I	انتخاب نام و ورزو آن به عنوان نام شرکت	۱	۴۰۰۰۰
II	سپرده گذاری حداقل ۳۵ درصد از کل سهم اظهار شده در یک حساب بانکی و اخذ رسید بانکی	۱	بدون هزینه
III	ثبت نام شرکت در اداره ثبت شرکتها ^(۱)	۲۰	۳۷۵۰۰۰
IV	پرداخت مالیات ثبت	۱	بدون هزینه
V	انتشار آگهی اعلان ثبت شرکت در روزنامه رسمی و روزنامه کثیرالانتشار منتخب ^(۲)	۲۰	۱۴۰۰۰۰ ریال بابت روزنامه رسمی و ۲۴۰۰۰۰ ریال جهت درج در روزنامه کثیرالانتشار
VI	تهیه دفاتر رسمی حسابداری در فاصله زمانی تا ۳۰ روز از تاریخ ثبت شرکت	۲	۱۰۰۰۰
VII	پرداخت حق تمبر در فاصله زمانی تا ۳۰ روز از تاریخ ثبت شرکت	۱	۰/۲ درصد از ارزش سهم اعلام شده به عنوان سرمایه شرکت
VIII	نام نویسی و اعلام اسامی استخدام شدگان در شرکت به وزارت کار جهت پرداخت حق بیمه	۱	بدون هزینه

(۱) اسناد لازم جهت ثبت نام شرکت در اداره ثبت شرکتها:

به منظور ثبت و درج نام شرکت علاوه بر ارائه نام پیشنهادی و همچنین رسید بانکی دال بر سپرده گذاری حداقل به میزان ۳۵ درصد از کل سرمایه اظهار شده در یک حساب بانکی، لازم است اظهارنامه مشارکت که به امضای تمامی موسسین رسیده باشد، اعلام اسامی بازرسان و هیئت عامل شرکت، (گواهی شده توسط افراد اعلام شده) کپی شناسنامه تمامی سهامداران و اعلام نام روزنامه کثیرالانتشاری که قرار است در آن نام شرکت درج شود نیز ارائه گردد.

(۲) درخواست درج آگهی می بایست به اداره پست تحویل و از طریق اداره به روزنامه رسمی ارائه شود. چاپ مطلب حدود ۱۵ تا ۳۰ روز از زمان تحویل به طول می انجامد.

تعداد فرآیند مورد نیاز برای آغاز یک کسب و کار جدید (کشورهای منطقه MENA)

همانگونه که از نمودار فوق قابل مشاهده است جایگاه فلسطین اشغالی در شاخص مقدار فرآیند موردنیاز برای آغاز یک کسب و کار جدید در مقایسه با کشورهای عربستان، مراکش و لبنان در وضعیت بهتری است با این وجود با توجه به ساختارهای ویژه و متفاوت اقتصادی این کشور (فلسطین اشغالی) در مقایسه با سایر کشورهای منطقه MENA که عمدتاً نشأت گرفته از حمایت‌های بی دریغ کشورهای غربی و ایالات متحده آمریکا است بررسی وضعیت اقتصادی و فضای کسب و کار موجود در این کشور با امان نظر به بهره‌مندی از تکنولوژی برتر، نیروی کار متخصص و نهادهای قانونی وام گرفته و منبعث از دنیای غرب یک داده پرت محسوب می‌شود و به لحاظ علمی مقایسه آن با سایر کشورهای MENA فاقد اعتبار است، از این رو در خلال گزارش بررسیهای مقایسه‌ای شاخص‌های ده گانه فضای کسب و کار با برترین کشور منطقه MENA و جهان، در مواردیکه کشور فلسطین اشغالی به عنوان کشور حائز رتبه نخست در منطقه MENA مطرح بوده است؛ ساختارهای دومین کشور مطرح در منطقه MENA با ایران مورد مقایسه قرار گرفته است.

۲-۱- شروع کسب و کار در عربستان سعودی :

جدول ذیل وضعیت شاخص‌های مربوط به آغاز یک کسب و کار جدید در عربستان سعودی را به نمایش می‌گذارد.

شاخص	عربستان	منطقه MENA	OECD
مراحل (تعداد)	۷	۸/۹	۶/۰
مدت انجام مراحل (روز)	۱۵	۲۷/۹	۱۴/۹
هزینه (درصد از درآمد سرانه ناخالص)	۳۲/۳	۴۸/۰	۵/۱
میزان سرمایه لازم برای شروع کسب و کار (درصد از درآمد سرانه ناخالص)	۰	۳۱۴/۵	۳۲/۵

مراحل اجرایی ثبت شرکت و آغاز کار قانونی یک فعالیت در عربستان سعودی به شرح جدول ذیل می‌باشد:

شماره مرحله	فرآیند	زمان لازم برای انجام فرآیند (روز)	هزینه تکمیل فرآیند (ریال)
I	ارائه اساسنامه به وزارت بازرگانی و صنایع به منظور تصویب و اخذ تاییدیه نسبت به نام انتخابی برای شرکت	۲	بدون هزینه
II	موسسین اقدام به امضای اساسنامه قبل از انتشار عمومی می‌نمایند.	۲	بدون هزینه
III	انتشار نام شرکت و خلاصه‌ای از اساسنامه جهت انتشار در روزنامه محلی	۲	۵ تا ۱۰ هزار ریال سعودی (بسته به طول زمان انتشار)
IV	سپرده‌گذاری سرمایه اولیه در یک حساب بانکی که به همین منظور افتتاح می‌شود و اخذ رسید	۳	بدون هزینه
V	ثبت در وزارت "صنایع و بازرگانی" و اتاق بازرگانی	۲	۶۰۰۰ ریال سعودی بابت هزینه عوارض ثبت به مدت ۵ سال بعلاوه ۱۰۰ ریال سعودی به اتاق بازرگانی
VI	ثبت در اداره زکات و مالیات بر درآمد به جهت اخذ شماره پرونده و همچنین گواهی شروع فعالیت	۱	-
VII	ثبت اسامی کارفرما و مستخدمین در سازمان بیمه تامین اجتماعی	۳	بدون هزینه

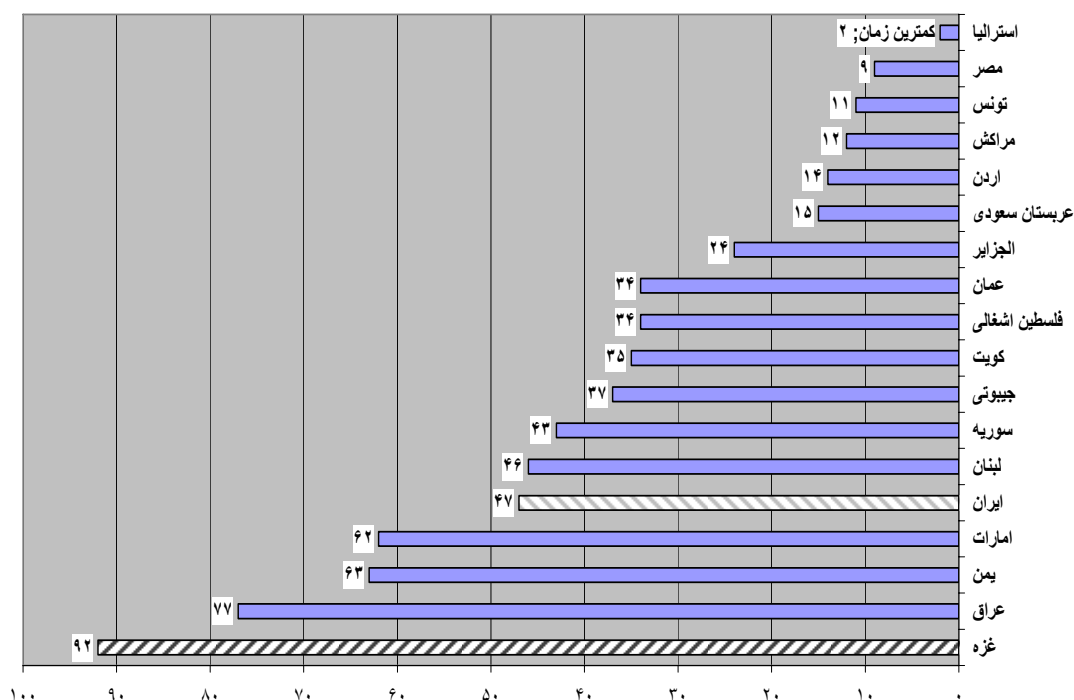
۳-۱- فرآیند آغاز یک کسب و کار جدید در استرالیا (کشور حایز رتبه نخست در عرصه آغاز کسب و کار):

شاخص	استرالیا	OECD
تعداد مراحل	۲	۶/۰
زمان لازم برای انجام مراحل (روز)	۲	۱۴/۹
هزینه (درصد از سرانه درآمد ناخالص ملی)	۰/۸	۵/۱
حداقل سرمایه لازم برای شروع کسب و کار (درصد از سرانه درآمد ناخالص ملی)	۰	۳۲/۵

این فرایند شامل ۲ مرحله به شرح جدول زیر می‌باشد:

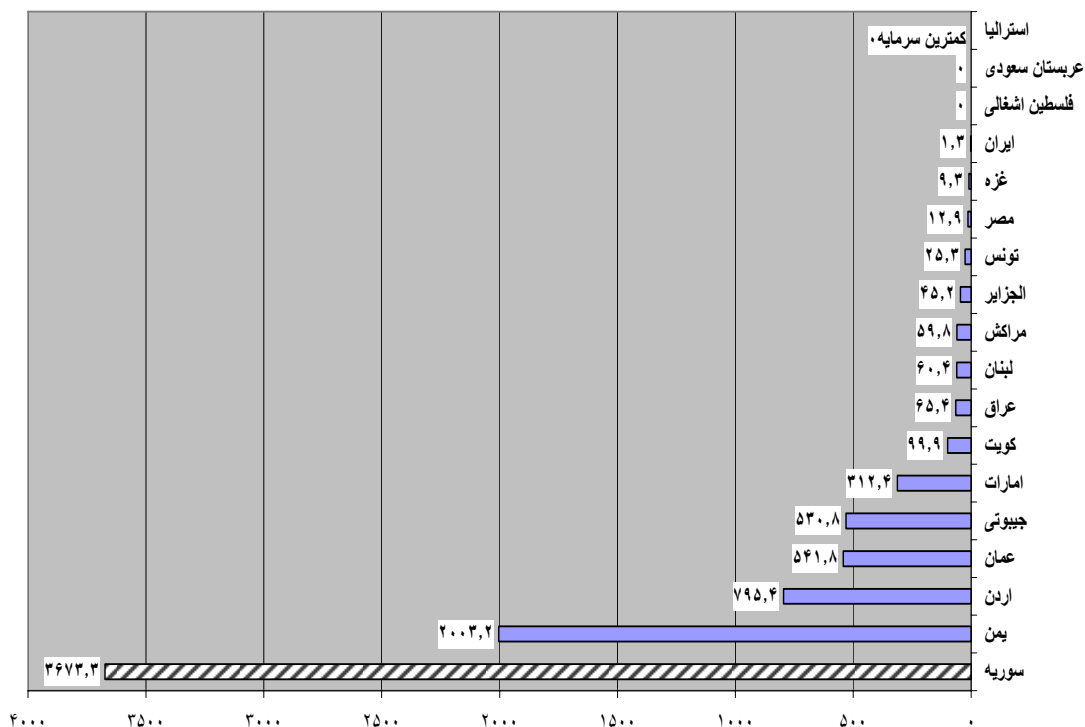
شماره مرحله	فرآیند	زمان لازم جهت انجام فرآیند (روز)	هزینه انجام فرآیند (دلار استرالیا)
I	تکمیل فرم ASIC (۲۰۱) درخواست ثبت شرکت و دریافت گواهی شرکت و شماره شرکت استرالیایی "ACN" (Australian Company Number)	۱	۴۰۰
II	ارتباط اینترنتی (برخط) با نهاد مالیاتی از طریق شماره ACN از طریق تماس اینترنتی، شرکت با توجه به میزان گردش مالی و ویژگی کاری یک شماره شناسایی ۱۱ رقمی ABN (Australian Business Number) دریافت می‌کند. چنانچه شرکت مورد نظر دارای کارکن هم باشد بایستی فرم در نظر گرفته شده را نیز تکمیل نماید.	۱	بدون هزینه

زمان مورد نیاز برای شروع یک کسب و کار جدید (روز)

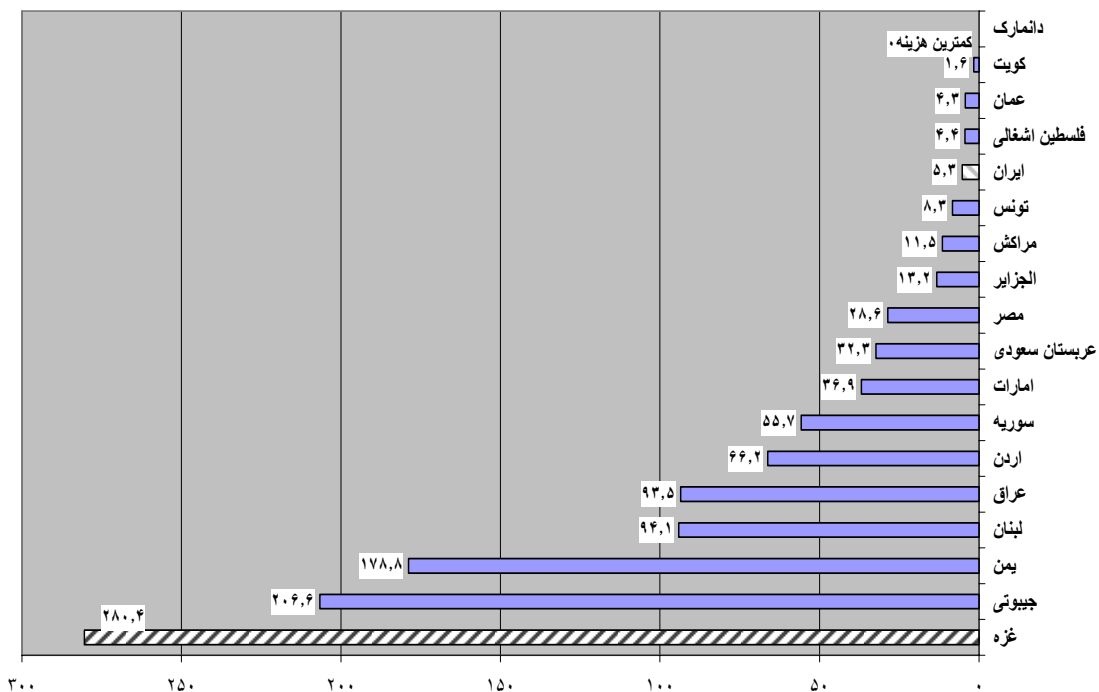

حداقل سرمایه مورد نیاز برای اخذ مجوزهای شروع به کار قانونی یک کسب و کار جدید (درصد از درآمد سرانه)

هزینه های اخذ مجوزهای شروع به کار قانونی یک کسب و کار جدید (درصد از درآمد سرانه)

همانگونه که از فرآیند قانونی تاسیس شرکت در دو کشور عربستان سعودی و استرالیا قابل مشاهده است فرآیند ثبت نام شرکت در اداره ثبت شرکتها و یا انتشار آگهی اعلان ثبت شرکت در روزنامه

رسمی و روزنامه کثیرالانتشار در دو کشور مزبور حداکثر با دو روز صرف زمان قابل انجام است، فرآیندی که در ایران به ۴۰ روز صرف زمان نیازمند است. بدون تردید با اندکی اصلاحات در فرآیند ثبت بویژه با متوسل شدن به استفاده از ثبت نام اینترنتی و ثبت برخط (online) می توان فرآیند ۴۷ روزه ثبت شرکت را به حدود ده روز کاهش داد و رتبه خود را از رتبه ۱۳ در میان ۱۷ کشور مورد بررسی در MENA به جایگاه دوم MENA در شاخص زمان مورد نیاز ارتقاء بخشید. هرچند ایران با جایگاه استرالیا فاصله زیادی دارد، اما آیا با اندکی اصلاحات قانونی و رفع دیوانسالاری اداری در فرآیند ثبت شرکتها، نمی توان حداقل در جایگاه نخست منطقه MENA قرار گرفت. مجدداً این نکته را متذکر می شویم که بهبود شاخص های مزبور علاوه بر آنکه ایجاد فرصت برای سرمایه گذاران داخلی تلقی می شود برای سرمایه گذاران خارجی که با اتکاء و استناد به آمارهای فضای کسب و کار قصد بررسی کشوری برای سرمایه گذاری دارند زمینه ساز ترغیب خواهد بود و باعث ارتقاء رتبه بندی جهانی ایران در محاسبات بین المللی است.

۲- فرآیند اخذ گواهی تاسیس و راه اندازی کارگاه در ایران

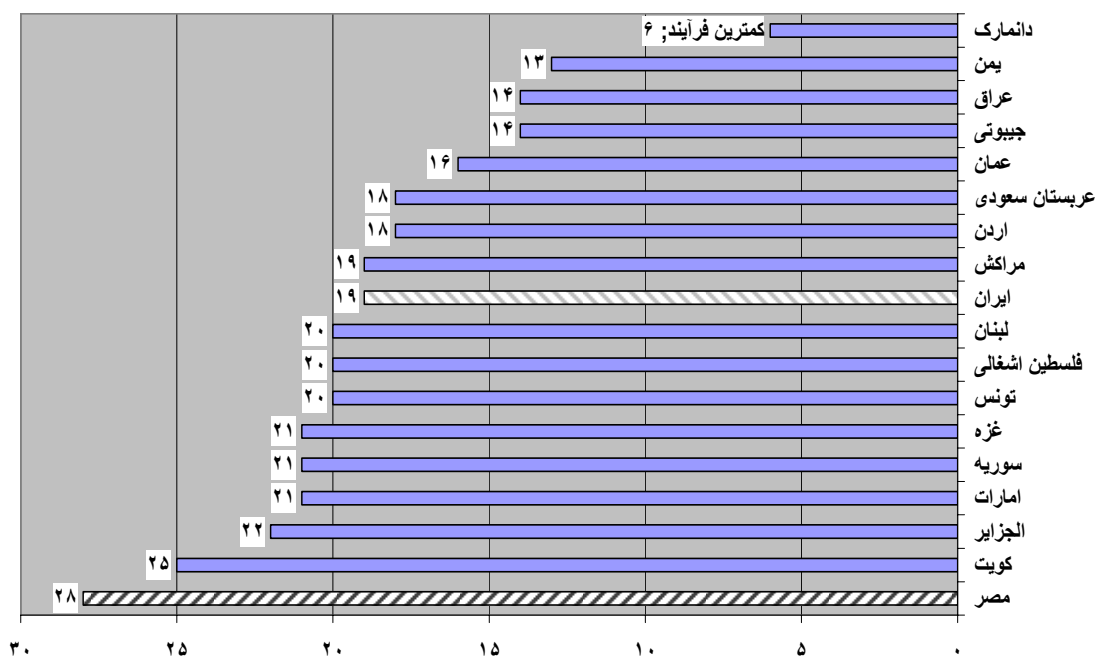
پس از آنکه یک کارآفرین کسب و کار جدید را به ثبت رسانید، موظف است مقرراتی را به منظور عملیاتی نمودن فعالیت، مراعات و طی نماید. برای بررسی این فرآیند گزارشات **Doing Business** تنها بر بررسی فرآیندهای عملیات بخش ساختمان اعم از اخذ مجوزها و پروانه های لازم، تکمیل فرمها، رعایت دستورالعملهای بازرسی، مقررات ایمنی و اقدامات مربوط به انشعابات آب و برق و گاز و ... مبتنی است.

وضعیت شاخص اخذ گواهی تاسیس کارگاه در ایران در سالهای مختلف

Doing Business ۲۰۰۸	Doing business ۲۰۰۷	Doing Business ۲۰۰۶	فرآیند اخذ پروانه
۱۶۴	۱۵۸	---	رتبه در جهان
۱۹	۱۹	۱۹	تعداد مراحل
۶۷۰	۶۷۰	۶۷۰	مدت انجام (روز)
۶۵۳/۴	۶۸۴/۵	۸۴۶	هزینه (درصد از درآمد سرانه)

به لحاظ تعداد مراحل فوق‌الشاره کشور دانمارک با طی ۶ مرحله فرآیند (در مقایسه با ۱۹ مرحله در ایران)، کشور کره با ۳۴ روز فرآیند انجام (در مقایسه با ۶۷۰ روز در ایران) و کشور امارات با هزینه ۱/۵ درصد از درآمد سرانه در مقایسه با رقم ۶۵۳/۴ نشان از فاصله زیاد ایران از نقاط مطلوب دارد.

مراحل اخذ گواهی و مجوز تاسیس کارگاه

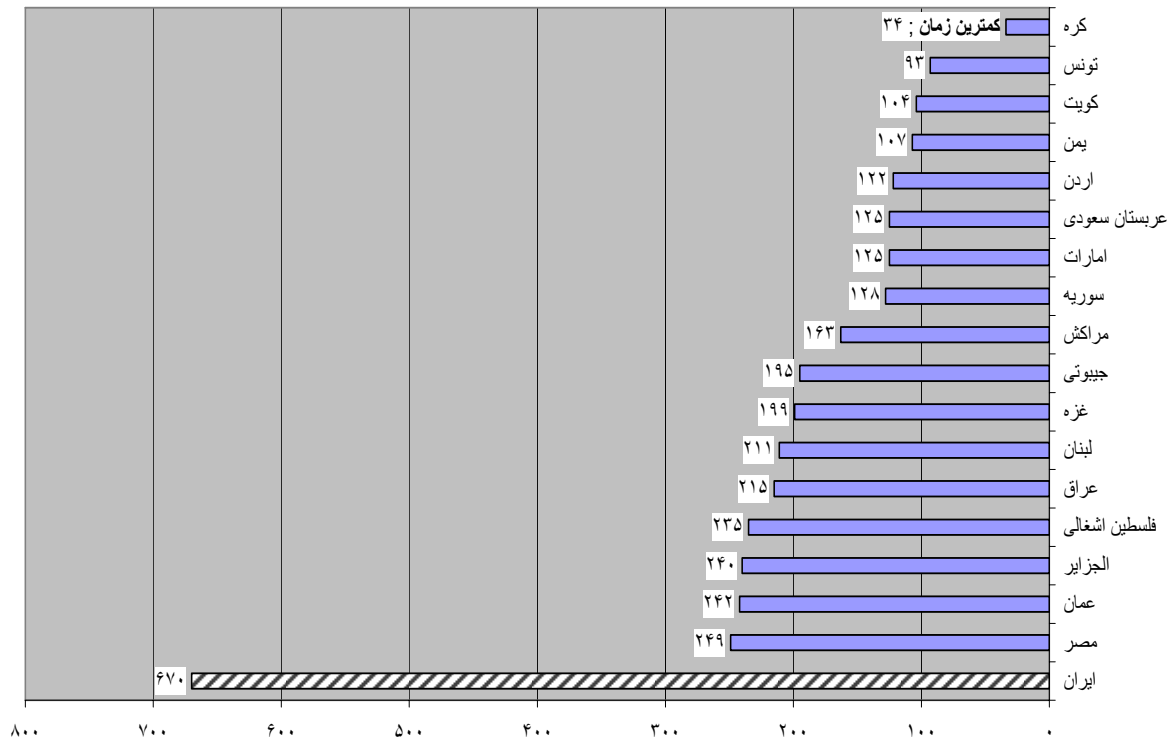
بررسی مقایسه ای فرایند اخذ گواهی تاسیس کارگاه در ایران با منطقه MENA و OECD

OECD	منطقه MENA	ایران	
۱۴/۰	۱۹/۴	۱۹	تعداد فرایند
۱۵۳/۳	۲۱۰/۴	۶۷۰	مدت انجام فرایند
۶۲/۲	۴۴۵/۷	۶۵۳/۴	هزینه (درصد به سرانه درآمد)

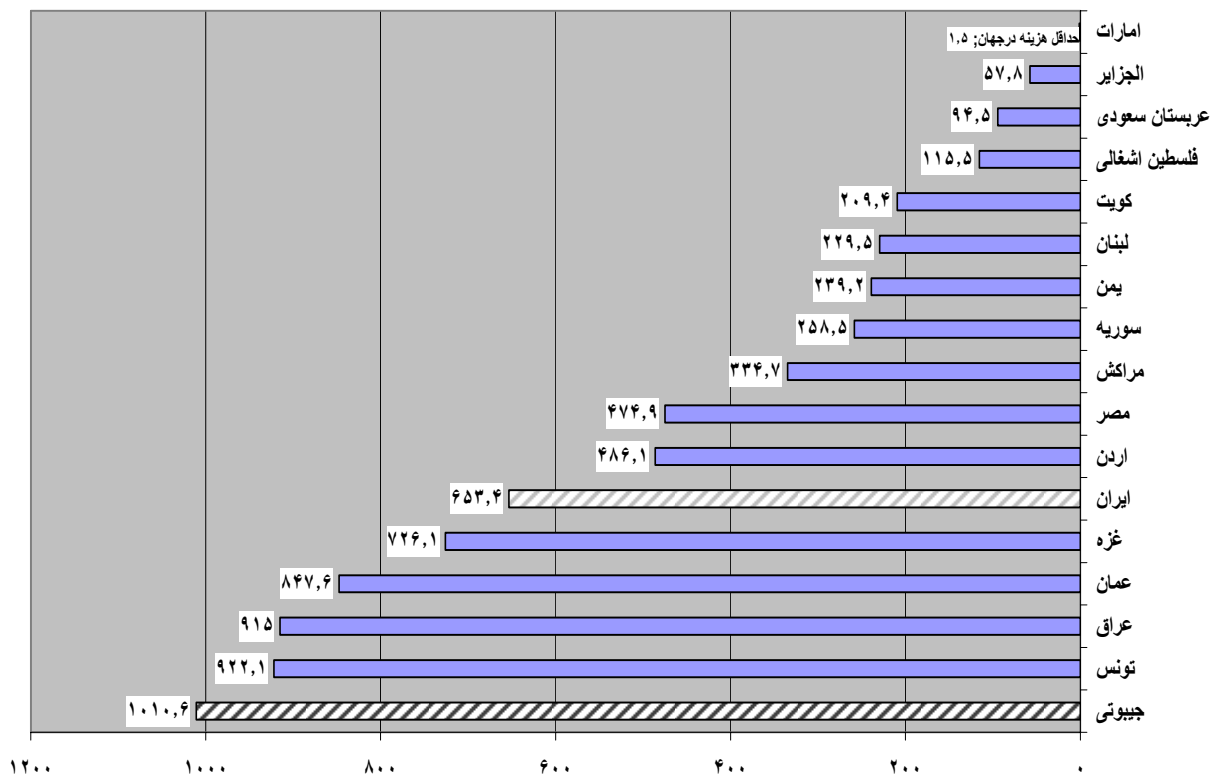
وضعیت کشورهای منطقه در شاخص فوق الذکر از قرار زیر است:

کشور	تعداد مراحل	مدت انجام (روز)	هزینه (درصد از درآمد سرانه)
عراق	۱۴	۲۱۵	۹۱۵
اردن	۱۸	۱۲۲	۴۸۶/۱
عمان	۱۶	۲۴۲	۸۴۷/۶
عربستان سعودی	۱۸	۱۲۵	۹۴/۵
امارات متحده عربی	۲۱	۱۲۵	۱/۵
یمن	۱۳	۱۰۷	۲۳۹/۲

زمان لازم برای اخذ پروانه و راه اندازی کارگاه (روز)

هزینه اخذ پروانه تاسیس کارگاه (درصد از درآمد سرانه)

۱-۲- مراحل قانونی لازم برای ساخت و راه اندازی کارگاه در ایران

جدول ذیل مجموعه فرآیند، زمان اخذ مجوز تاسیس کارگاه و همچنین هزینه ساخت یک کارگاه

در ایران (شهر تهران) را به نمایش می گذارد:

شماره مرحله	فرآیند	زمان لازم جهت انجام فرآیند(روز)	هزینه انجام فرآیند (ریال)
I	اخذ موافقت اصولی از شهرداری ^(۱)	۳۰	بدون هزینه
II	به خدمت گرفتن یک شرکت ناظر مستقل	۱	بدون هزینه
III	اخذ گواهی پرداخت مالیات زمین	۱	بدون هزینه
IV	پرداخت وجه احداث ساختمان جدید به شهرداری ^(۲)	۱	۱۳۰ میلیون
V	تعیین فازهای مراحل ساخت ^(۳)	۱	بدون هزینه
VI	ارائه نقشه فاز اول ساخت کارگاه ^(۴)	۱	۱۵ میلیون
VII	ارائه نقشه فاز دوم ساخت کارگاه ^(۵)	۱	بدون هزینه
VIII	اخذ مجوز ساخت ^(۶)	۹۰	بدون هزینه
IX	اخذ انشعاب آب و فاضلاب ^(۷)	۵۴۸	۲۳ میلیون
X	اخذ انشعاب برق	۳۶۵	۳/۲۸ میلیون
XI	دریافت خط تلفن ثابت	۱	۸/۵ میلیون
XII	اولین بازرسی از طرف شهرداری	۱	بدون هزینه
XIII	دومین بازرسی از طرف شهرداری	۱	بدون هزینه
XIV	سومین بازرسی از طرف شهرداری	۱	بدون هزینه
XV	چهارمین بازرسی از سوی شهرداری	۱	بدون هزینه
XVI	پنجمین بازرسی توسط شهرداری	۱	بدون هزینه
XVII	انجام بازرسی نهایی	۱	بدون هزینه
XVIII	اخذ گواهی عدم خلافی ^(۸)	۱	بدون هزینه
XIX	اخذ گواهی پایان کار	۱	بدون هزینه

(۱) جهت اخذ موافقت اصولی از شهرداری ارائه مدارک ذیل الزامی است:

- تهیه نقشه $\frac{1}{200}$ موقعیت زمین

- تعیین ویژگیهای کارگاه

- کپی اسناد مالکیت زمین

- طرح جامع و تفصیلی منطقه محل احداث

(۲) شرکت می بایست اسناد مربوط به منابع تامین مالی را ارائه نماید. میزان مالیات بنا به شرایط مختلف از جمله اندازه زمین،

محل زمین، فاصله از خیابان، کوچه(بن بست یا غیربن بست) و سایر پارامترها متفاوت است.

(۳) شرکت ساختمانی موظف است اسناد ذیل را مهیا نماید.

- اسناد مالکیت

- اسناد هویت و پرداخت مالیات زمین

- گواهی پرداخت عوارض ساختمان جدید

- نقشه $\frac{1}{200}$ موقعیت زمین

- آمار کلی ساختمان (طبقات، ارتفاع، مصالح، و غیره)

- شرکت ساختمانی همچنین موظف است تمهیدات لازم به منظور هرگونه بازرسی را مهیا سازد.

در این مرحله شهرداری منطقه نسبت به بررسی تطابق طرح با قوانین موجود و نقشه تفصیلی تهران اقدام می‌نماید. در ادامه پرونده به موسسه خدمات فنی - مهندسی ارسال و شرکت ساختمانی از مقررات لازم‌الرعایه در حین ساخت و نحوه اجرای طرح آگاه می‌گردد.

(۴) بدنبال آماده شدن نقشه فاز اول، طرح به موسسه خدمات فنی - مهندسی ارائه و موارد توسط موسسه کنترل و کل مالیات قابل پرداخت برای شروع طرح فاز دوم و وجوه قابل پرداخت برای مجوز فاز دوم محاسبه می‌شود. نقشه‌های طرح ارائه شده می‌بایست ممهور به مهر مهندس معمار مورد تایید شهرداری باشد.

(۵) نقشه‌های فاز دوم به شرکت خدمات فنی - مهندسی ارائه می‌شود. شرکت مهندسی با بررسی نقشه، پیش‌نویس مجوز ساختمان را تهیه و به همراه اسناد به شهرداری منطقه ارسال می‌نماید. همچون نقشه اول، نقشه دوم نیز می‌بایست ممهور به مهر مهندس معمار منضم به محاسبات مهندس باشد.

(۶) شهرداری منطقه پس از کنترل اسناد و پیش‌نویس گواهی ساختمان مشروط به نبود مشکل و عدم تخلف، اقدام به ارائه گواهی ساختمان به شرکت خدمات فنی و مهندسی می‌نماید. گواهی مزبور از طریق شرکت مزبور به شرکت ساختمانی و اسناد لازم به دفتر مرکزی شهرداری ارسال می‌گردد.

(۷) گروه نظارت و طراحی مراحل مختلف ساخت را به لحاظ فنی تحت نظارت دارد. شرکت خدمات فنی مهندسی بدون اعلام قبلی بازرسان خود را به محل احداث ساختمان روانه می‌سازد. هرگونه عدم رعایت مقررات توسط شرکت ساختمانی منتج به انعکاس موضوع به شهرداری می‌گردد، این شهرداری است که درخصوص نحوه برخورد با شرکت ساختمانی اتخاذ تصمیم می‌نماید.

۲-۲- سازوکار ساخت و راه اندازی کارگاه در یمن (رتبه نخست خاورمیانه و شمال آفریقا):

ارزش کارگاه مورد ارزیابی: ۷۸۰۴ هزار (YER) واقع در صنعا

شماره مرحله	فرآیند	زمان لازم برای انجام فرآیند(روز)	هزینه تکمیل فرآیند (YER)
I	درخواست پروانه ساختمانی	۲۱	۲۴۰۰
II	انجام بازرسی اولیه	۱۶	بدون هزینه
III	پرداخت عوارض و دریافت پروانه موقت	۲	۱۵۵۸۱۵
IV	درخواست بازرسی (از مراحل انجام فعالیت) از دولت محلی	۱	بدون هزینه
V	انجام بازرسی و دریافت پروانه ساختمانی مقتضی	۱۴	بدون هزینه
VI	درخواست خدمات آب و فاضلاب و بازرسی	۳	۲۵۰۰۰
VII	انجام بازرسی مربوط به آب و فاضلاب و اخذ انشعاب	۴۵	بدون هزینه
VIII	اخذ قبض صورتحساب برق از همسایه	۱	بدون هزینه
IX	درخواست خدمات برق، بازرسی و انشعاب	۱	۱۵۰۰۰۰
X	انجام بازرسی مربوط به برق و اخذ انشعاب	۱۴	بدون هزینه
XI	درخواست خدمات تلفن و بازرسی	۱	۲۵۰۰۰
XII	دریافت بازرسی و خط تلفن	۷	بدون هزینه
XIII	دریافت بازرسی از سوی سازمان آتش نشانی	۵	بدون هزینه

۳-۲- سازوکار ساخت و راه اندازی کارگاه در کشور سنت وینسنت (کشور حایز رتبه نخست در عرصه جهانی)

در سنت وینسنت فرآیند مراحل اخذ مجوز ساخت کارگاه از قرار جدول ذیل است.

شاخص	سنت وینسنت	منطقه MENA	OECD
تعداد مراحل	۱۱	۱۶/۹	۱۴/۰
مدت زمان لازم	۷۴	۲۳۸/۶	۱۵۳/۳
هزینه (درصد از درآمد سرانه)	۹/۲	۲۶۸/۲	۶۲/۲

جدول ذیل جزییات مربوط به تعداد مراحل اخذ مجوز ساخت کارگاه در کشور سنت وینسنت را به نمایش می‌گذارد:

ارزش کارگاه ۳۵۰۰ هزار XCD در شهر Kingston در نظر گرفته شده است:

شماره مرحله	فرآیند	زمان لازم جهت انجام فرآیند (روز)	هزینه انجام فرآیند (XCD)
I	دریافت مجوز ساخت از واحد طراحی فیزیکی	۴۲	۳۰۰
II	درخواست و دریافت بازرسی بر شروع فعالیتهای ساختمانی	۱	بدون هزینه
III	بازرسی تصادفی (Random) در طی مراحل ساخت	۱	بدون هزینه
IV	درخواست و دریافت بازرسی از اتمام کار	۱	بدون هزینه
V	تقاضای انشعاب برق	۱	بدون هزینه
VI	انجام بازرسی درخصوص دریافت انشعاب برق و در نهایت دریافت مجوز انشعاب	۷	بدون هزینه
VII	دریافت انشعاب برق	۲۱	۲۵۰
VIII	تقاضای انشعاب آب	۱	بدون هزینه
IX	انجام بازرسی درخصوص دریافت انشعاب آب	۱	بدون هزینه
X	دریافت انشعاب آب	۷	۳۰۰
XI	دریافت خط تلفن ثابت	۷	۱۲۵

مراحل ۱۰ و ۱۱ به موازات سایر مراحل قابل انجام نیز می‌باشند.

در این ارتباط شرکت ساختمانی یک سری فرم تقاضا نامه و دستورالعمل مربوط به ساخت را دریافت می‌نماید. در این هنگام شرکت مزبور نقشه ساختمان را تهیه و فرمها را تکمیل می‌نماید. پس از ارائه فرمهای تکمیل شده ظرف دو هفته "واحد طراحی فیزیکی" اقدام به انتشار آگهی در روزنامه محلی می‌نماید. چنانچه پس از انتشار آگهی شکایتی واصل نگردد، مجوز صادر می‌شود.

همانگونه که از جداول ارائه شده درخصوص فرآیندهای تاسیس کارگاه در ایران، سنت وینسنت و یمن مشخص است علت اصلی افزایش زمان انجام فرآیند تاسیس کارگاه در ایران مربوط به موارد اخذ انشعاب آب و فاضلاب، اخذ انشعاب برق و اخذ مجوزهای مربوطه از شهرداری است. به نحوی که برای اخذ مجوز ساخت از شهرداری به حدود ۴ ماه صرف زمان نیاز است در حالیکه همین فرآیند در یمن با ۵۲ روز

زمان و در سنت وینسنت با ۴۲ روز محقق می‌شود قطعاً این زمان با بهره‌گیری از روش یک نفر پاسخگوی انجام چند فرآیند (use a single window) و یا ارائه اختیار تام به یک نفر برای تایید مراحل مختلف (one stop processing) به شدت قابل تقلیل است. بی شک با اصلاح نظام ارائه انشعاب آب و فاضلاب، قادر به بهبود شاخص مزبور و ارتقاء جایگاه در MENA خواهیم بود. چنانچه همچون کشور سنت وینسنت، در بازرسی از کارگاه در حال ساخت، به روش بازرسی تصادفی روی آوریم نیازی به انجام بازرسی‌های متعدد و افزایش فرآیندها نخواهد بود.

۳- شاخص استخدام نیروی کار

مشکلات و سختی‌هایی که کارفرمایان در استخدام و یا اخراج کارگران با آن مواجه اند در این شاخص مستتر است. دامنه هر شاخص ارقام از صفر تا صد است. رقم بالاتر مبین سختی و غیرمنعطف تر بودن مقررات است. شاخص‌های استخدام نیروی کار براساس پاسخ‌هایی که به پرسشهای مطرح شده در فرم‌های پرسشنامه داده شده است تهیه می‌شود. سوالات موردنظر بر پایه بررسی میزان آزادی عمل کارگر و کارفرما در تنظیم قرارداد، میزان ساعت کار، کار در ایام تعطیل و کارشبان، نحوه استخدام و اخراج نیروی کار، هزینه‌های استخدام و اخراج نیروی کار برای کارفرما و سوالاتی از این قبیل تنظیم گردیده است. ناگفته نماند که به منظور ایجاد همسانی میان شرایط در کشورهای مختلف برخی مفروضات در قبال نیروی کار و محیط کار در نظر گرفته شده است. از جمله این مفروضات می‌توان به واقع شدن شرکت در شهر پرجمعیت، کارگر مرد، تمام وقت و با ۲۰ سال سابقه کاری باشد، عضو اتحادیه کارگران نمی‌باشد مگر آنکه عضویت در اتحادیه اجباری باشد شرکت با مسئولیت محدود و تماماً با مالکیت داخلی است. لازم به توضیح است اعمال محدودیت بر کار شبان، کار در ایام تعطیل، در جریان قرارگرفتن یک نهاد ثالث به هنگام اخراج نیروی کار نکات منفی تلقی شده و برای محاسبه شاخص امتیاز منفی منظور می‌گیرد.

استخدام نیروی کار در ایران

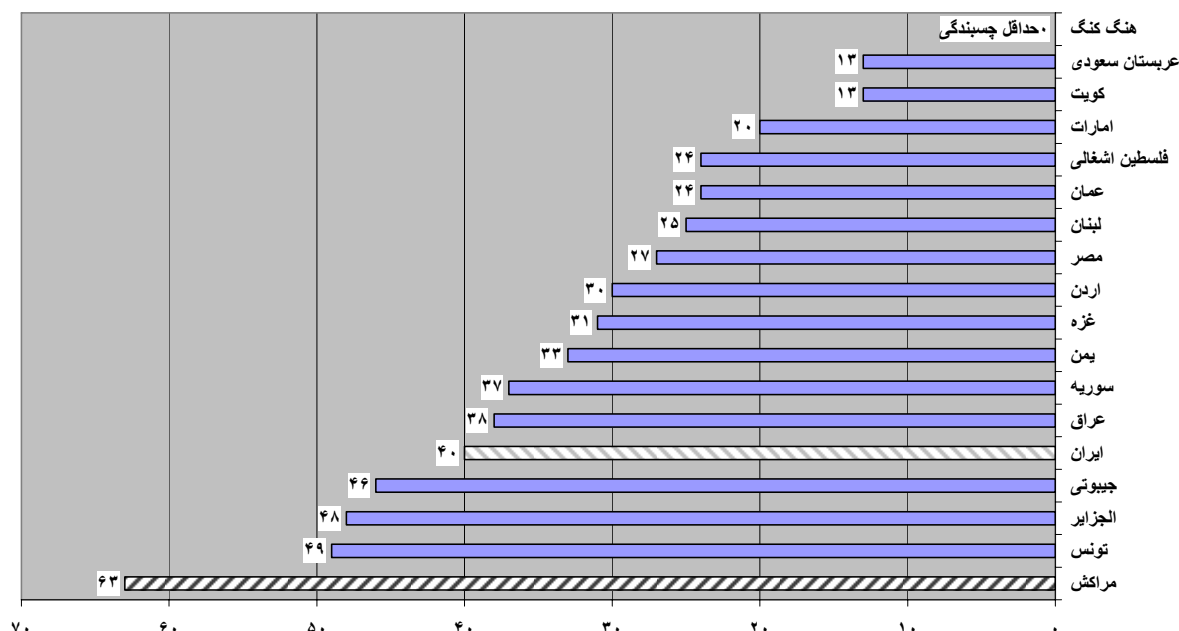
Doing Business ۲۰۰۸	Doing Business ۲۰۰۷	Doing Business ۲۰۰۶	
۱۴۱	۱۴۳	---	رتبه
۴۰	۴۰	۴۰	شاخص چسبندگی استخدام
۲۳	۲۳	۲۳	هزینه‌های غیردستمزدی نیروی کار (درصد از حقوق)
۹۱	۹۱	۹۱	هزینه‌های اخراج (هفته دستمزد)

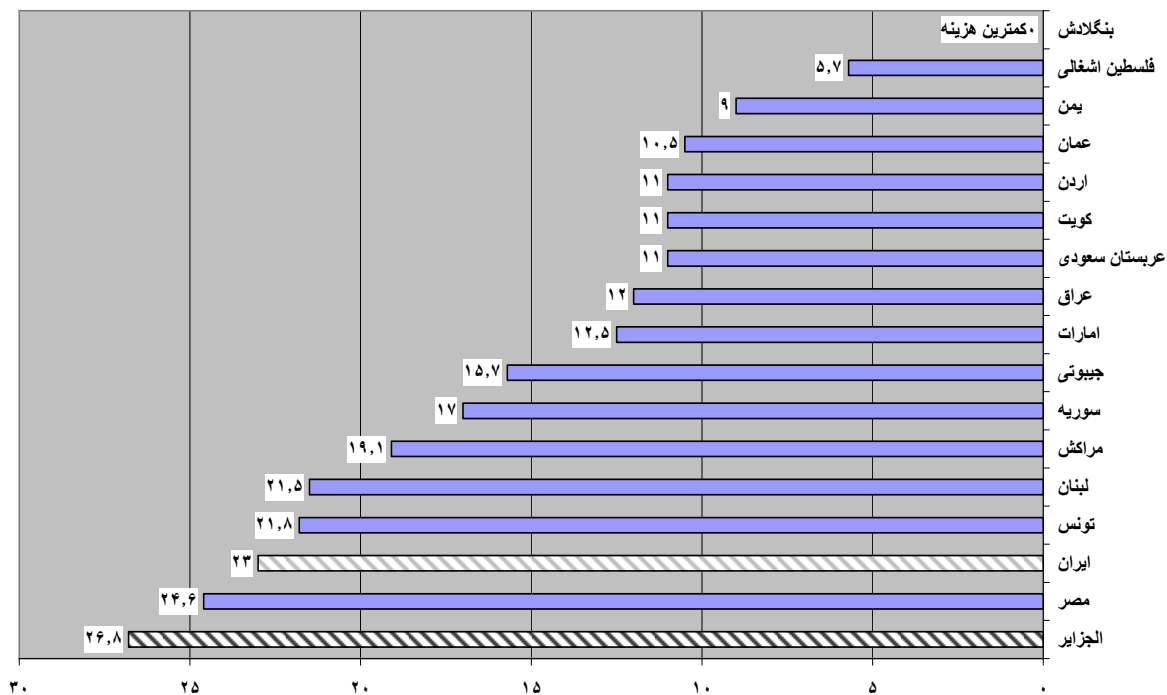
همانگونه که از جدول فوق مشاهده می‌گردد وضعیت شاخص‌های استخدام در چند سال اخیر بدون تغییر بوده است. این در حالیست که شاخص‌های مزبور برای سه کشور بنگلادش، دانمارک و هنگ کنگ در گزارش ۲۰۰۸، به ترتیب در هزینه‌های غیر استخدامی، هزینه‌های اخراج و و چسبندگی استخدام صفر بوده است. ضمناً وضعیت شاخص‌های فوق‌الذکر در کشورهای همجوار از قرار جدول ذیل است. همانگونه که ملاحظه می‌شود کشورهای مورد بحث در شاخص‌های موردنظر در وضعیت بهتری نسبت ایران به سر می‌برند.

شاخص چسبندگی استخدام	هزینه‌های غیر دستمزدی نیروی کار (درصد از حقوق)	هزینه‌های اخراج (هفته دستمزد)
عراق	۱۲	۰
اردن	۱۱	۴
عمان	۱۱	۴
عربستان سعودی	۱۱	۸۰
امارات	۱۳	۸۴
یمن	۹	۱۷

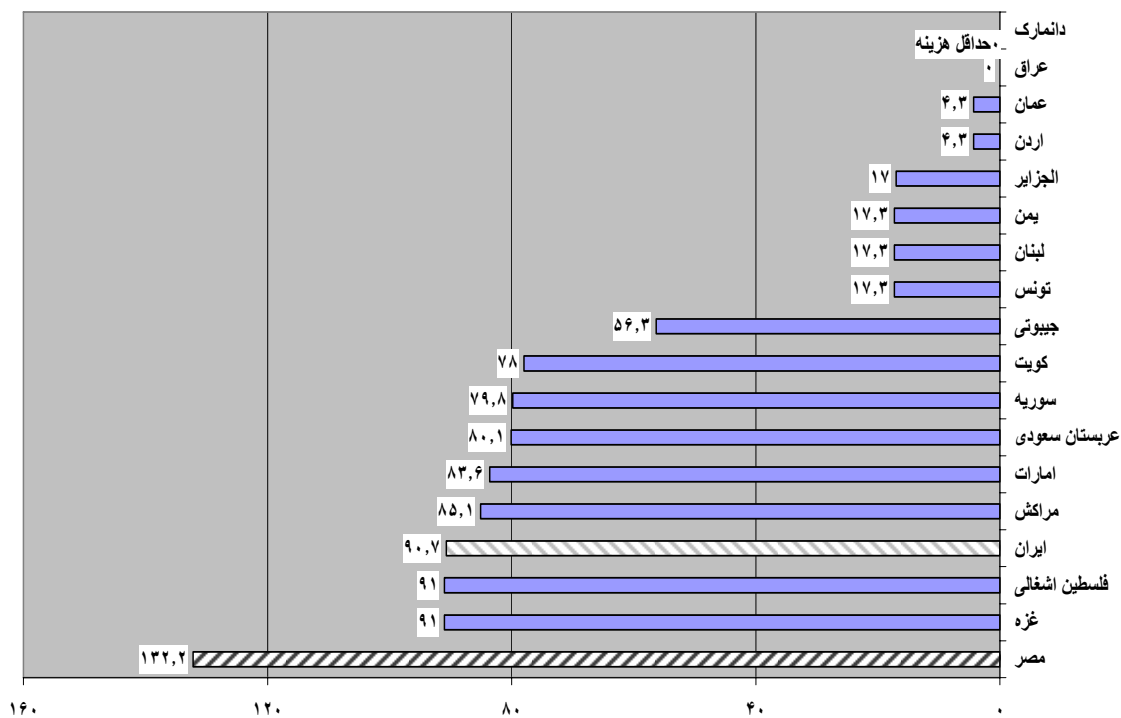
شاخص چسبندگی اشتغال (۰-۱۰۰)

هزینه های غیردستمزدی نیروی کار (درصد از حقوق و دستمزد)

هزینه های اخراج (هفته - دستمزد)

بررسی مقایسه ای شاخصهای استخدام و اخراج نیروی کار در ایران با مناطق MENA و OECD

OECD	منطقه MENA	ایران	شاخص
۲۵/۲	۲۵/۸	۱۱	شاخص سختی استخدام
۳۹/۲	۴۲/۴	۶۰	شاخص انعطاف پذیری ساعات کار
۲۷/۹	۳۱/۲	۵۰	شاخص صعوبت اخراج نیروی کار
۳۰/۸	۳۳/۱	۴۰	شاخص چسبندگی استخدام
۲۰/۷	۱۴/۸	۲۳	هزینه‌های غیردستمزدی نیروی کار (درصد از حقوق)
۲۵/۷	۵۵/۶	۹۱	هزینه‌های اخراج (دستمزد هفتگی)

۳-۱- شاخص مربوط به استخدام نیروی کار در عمان (کشور برتر در شاخص مزبور در منطقه MENA)

شاخص میزان سختی که یک کارفرما در استخدام و یا اخراج نیروی کار با آن روبروست در این کشور مطابق با جدول ذیل است. هر شاخص ارزش معادل صفر تا صد داشته و ارقام بالاتر موید انعطاف پذیری کمتر در محدوده استخدام و اخراج نیروی کار است.

OECD	منطقه MENA	عمان	شاخص
۲۵/۲	۲۵/۸	۳۳	شاخص مشکلات استخدام نیروی کار
۳۹/۲	۴۲/۴	۴۰	شاخص چسبندگی ساعت کار
۲۷/۹	۳۱/۲	۰	شاخص سختی اخراج
۳۰/۸	۳۳/۱	۲۴	شاخص چسبندگی استخدام
۲۰/۷	۱۴/۸	۱۱	هزینه‌های غیردستمزدی نیروی کار (درصد از حقوق)
۲۵/۷	۵۵/۶	۴	هزینه‌های اخراج (هفته دستمزد)

۴- شاخص ثبت و انتقال مالکیت

شاخص سهولت ثبت حقوق مالکیت شامل تعداد مراحل و هزینه‌های مترتب بر ثبت مالکیت می‌باشد.

۴-۱- مکانیسم ثبت مالکیت در ایران:

فرایند ثبت مالکیت در ایران مطابق جدول ذیل صورت می‌پذیرد

شماره مرحله	فرآیند	زمان لازم برای انجام فرآیند(روز)	هزینه تکمیل فرآیند (ریال)
I	ارائه یک فقره چک در اداره ثبت املاک و مستغلات	۲ تا ۳ روز(قابلیت همزمانی با مراحل ۲، ۳، ۴، ۵، ۶ و ۷)	۱۰۰۰
II	اخذ صورت وضعیت مالیات از اداره مالیات	۲ تا ۷ روز(قابلیت همزمانی با مراحل ۱، ۳، ۴، ۵، ۶ و ۷)	۵ درصد از ارزش منطقه‌ای ملک
III	اخذ گواهی تسویه نسبت به عوارض بازسازی از شهرداری	یک روز(قابلیت همزمانی با مراحل ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶ و ۷)	مقدار نهایی (مارجینال)
IV	اخذ گواهی تکمیل ساختمان	۳۰ روز(همزمان با مراحل ۱، ۲ و بدون هزینه ۳، ۴، ۵، ۶ و ۷)	بدون هزینه
V	اخذ گواهی بیمه	۷ تا ۳۰ روز(همزمان با مراحل ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ و ۷)	بدون هزینه
VI	اخذ گواهی تامین اجتماعی	۷ روز(همزمان با مراحل ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ و ۷)	بدون هزینه
VII	پرداخت مالیات انتقال در بانک ملی	یک روز(همزمان با مراحل ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ و ۶)	۵ درصد از ارزش ملک(مالیات انتقال) بعلاوه نیم درصد از ارزش ملک(حق تمیر)
VIII	ثبت در دفتر اسناد رسمی	یک تا ۳ روز	حدوداً ۱۲۶۰۰۰۰
IX	ثبت در اداره ثبت املاک و مستغلات	۳ روز	مبلغ ثبت در حال حاضر در همان مرحله هشتم اخذ می‌شود.

ثبت مالکیت در ایران : مقررات انتقال مالکیت

Doing Business ۲۰۰۸	Doing business ۲۰۰۷	Doing Business ۲۰۰۶	
۱۴۳	۱۴۱	---	رتبه
۹	۹	۹	تعداد فرایند
۳۶	۳۶	۳۶	مدت انجام فرایند (روز)
۱۰/۶	۱۰/۶	۱۰/۶	هزینه (درصد از ارزش ملک)

ثبت مالکیت در ایران : مقررات انتقال مالکیت

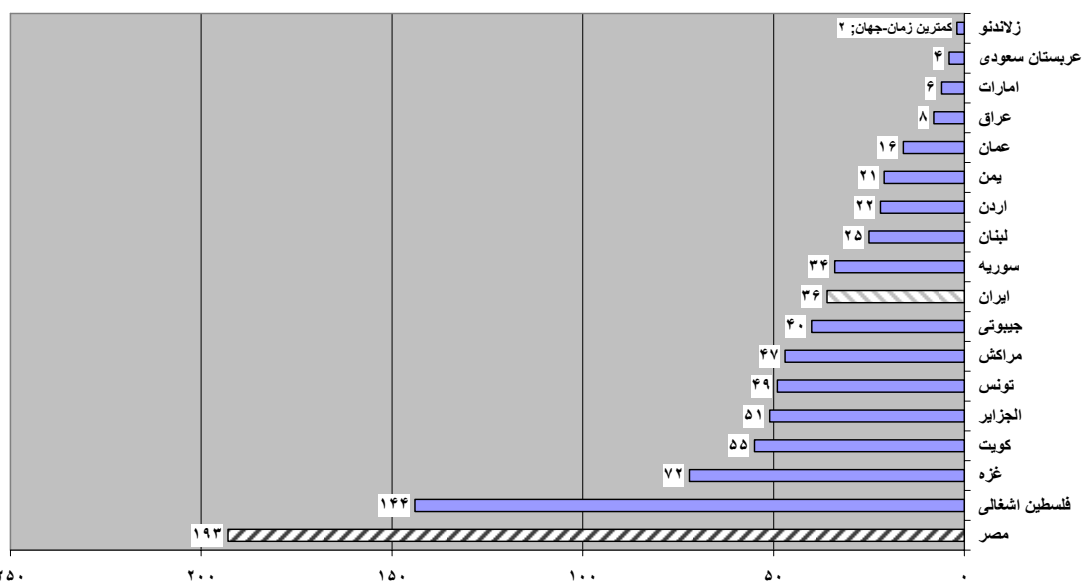
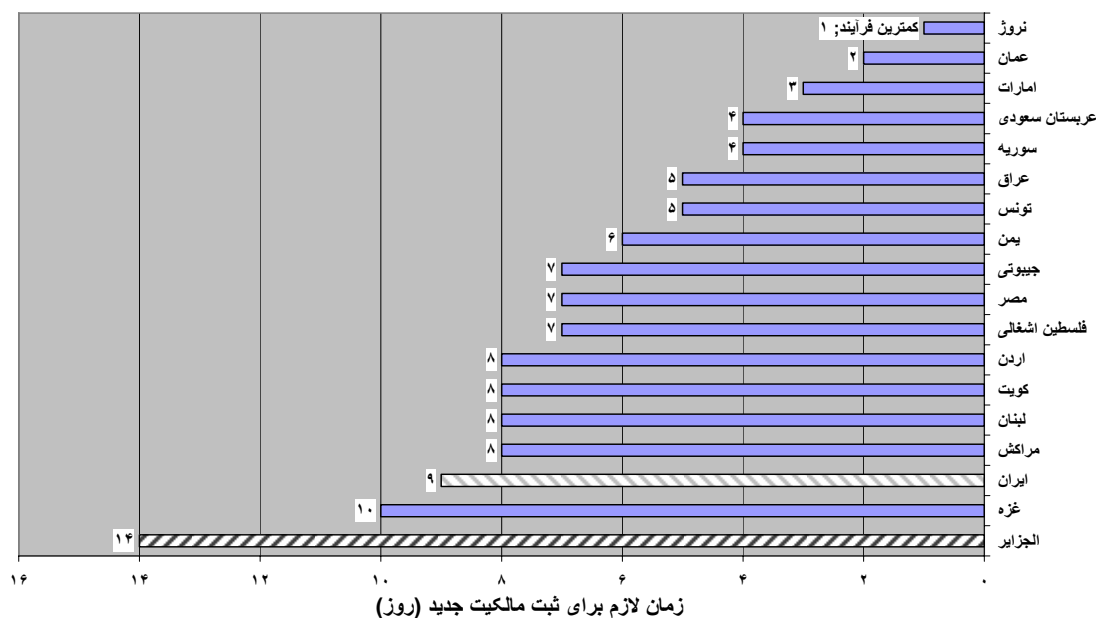
OECD	منطقه MENA	ایران	
۴/۹	۶/۸	۹	تعداد فرآیند
۲۸/۰	۴۸/۴	۳۶	مدت انجام فرآیند (روز)
۴/۶	۶/۶	۱۰/۶	هزینه (درصد از ارزش ملک)

در شاخص فوق‌الذکر به لحاظ تعداد فرآیند، مدت انجام فرآیند و هزینه (درصد از ارزش ملک) به ترتیب شاخص کشورهای نروژ، زلاندنو و عربستان سعودی به ترتیب با ارقام ۱، ۲ و صفر دارای بهترین عملکرد می‌باشند.

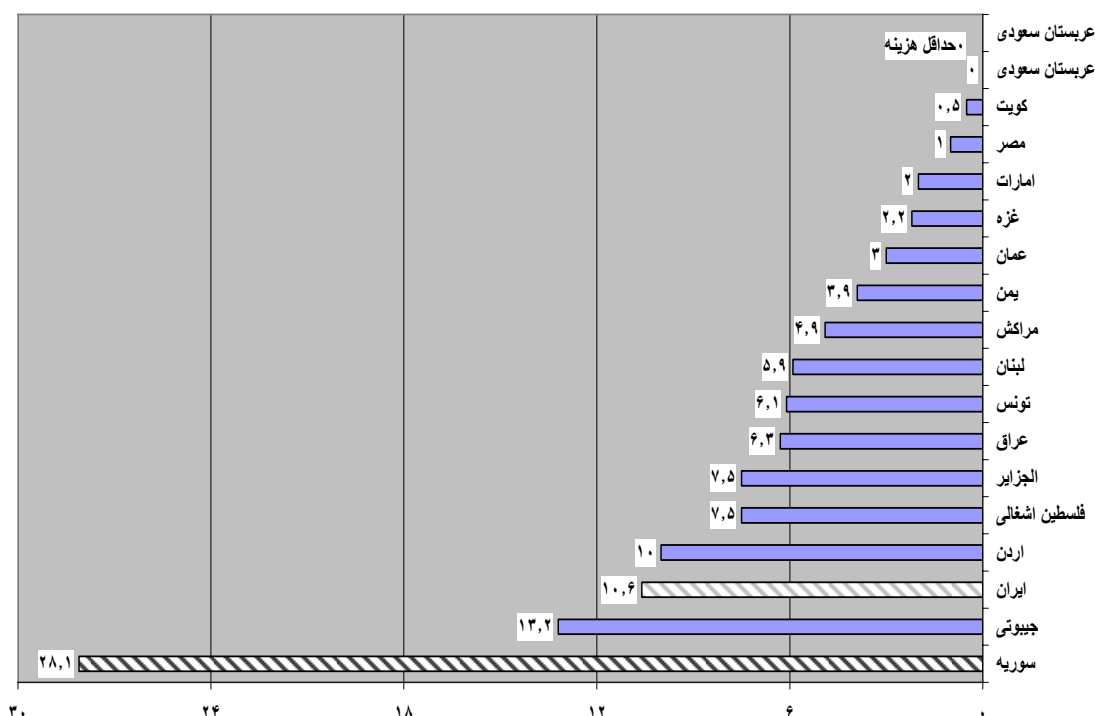
شاخص فرآیند ثبت مالکیت

کشور	تعداد فرآیند	مدت انجام فرآیند (روز)	هزینه (درصد از ارزش ملک)
عراق	۵	۸	۶/۳
اردن	۸	۲۲	۱۰/۰
عمان	۲	۱۶	۳/۰
عربستان سعودی	۴	۴	۰
امارات متحده عربی	۳	۶	۲/۰
یمن	۶	۲۱	۳/۹

تعداد مراحل لازم به منظور ثبت مالکیت

هزینه ثبت مالکیت (درصد از ارزش ملک)

۴-۲- ثبت مالکیت در عربستان سعودی

میزان سهولت در تحقق حقوق مالکیت مربوط به کسب و کار در شاخص ثبت مالکیت منعکس

است.

شاخص	عربستان	منطقه MENA	OECD
مراحل (تعداد)	۴	۷/۱	۴/۹
مدت زمان (روز)	۴	۵۲/۲	۲۸/۰
هزینه (درصد ارزش ملک)	۰	۵/۵	۴/۶

فرآیند ثبت مالکیت در عربستان سعودی

ارزش ملک ۶۲۳۲۰۰ ریال سعودی واقع در شهر ریاض

شماره مرحله	فرآیند	زمان لازم برای انجام فرآیند (روز)	هزینه تکمیل فرآیند (ریال سعودی)
I	نمایندگان قانونی خریدار و فروشنده در دفتر ثبت برای تشریفات انتقال مالکیت حاضر می‌شوند	۱	بدون هزینه
II	ثبت صورت گرفته برای اداره املاک و اسناد ارسال می‌شود.	۱	بدون هزینه
III	کپی جزئیات انتقال به ثبت تحویل می‌شود.	۱	بدون هزینه
IV	نماینده قانونی خریدار سند را از دفتر ثبت تحویل می‌گیرد	۱	بدون هزینه

۵- شاخص اخذ اعتبار

این شاخص معیارهای مربوط به آگاهی افراد نسبت به اعتبارات و حقوق قانونی وام دهندگان و وام گیرندگان را در برمی گیرد. شاخص حقوق قانونی در دامنه صفر تا ده بوده و امتیاز بالاتر مبین آن است که قوانین جهت ارائه تسهیلات به نحو بهتری طراحی شده‌اند. شاخص اطلاعات اعتباری، میزان دسترسی و کیفیت اطلاع بخش‌های عمومی و خصوصی از وام‌ها را نشان می‌دهد. این شاخص بین صفر تا ۶ بوده و ارقام بالاتر مبین دسترسی بهتر بخش‌های عمومی از خصوصی به اطلاعات اعتباری می‌باشد.

شاخص	ایران	منطقه MENA	OECD
شاخص حقوق قانونی	۵	۳/۷	۶/۴
شاخص اطلاعات اعتباری	۳	۲/۶	۴/۸

۵-۱- شاخص اخذ اعتبار در عربستان

معیارهای در اختیار بودن اطلاعات اعتباری و حقوق قانونی وام دهندگان و وام گیرندگان در جدول ذیل نشان داده شده است.

شاخص حقوق قانونی از دامنه صفر تا ده می‌باشد ارقام بالاتر مبین تنظیم بهتر قوانین و در نتیجه دسترسی مطلوب‌تر به اعتبارات می‌باشد. شاخص اطلاعات اعتباری میزان و کیفیت دسترسی به اطلاعات اعتباری بخش خصوصی و یا عمومی را نشان می‌دهد. این شاخص نیز از صفر تا شش می‌باشد و رقم بالاتر مبین فراگیری بیشتر اطلاعات اعتباری دستگاه‌های دولتی و خصوصی است.

شاخص	عربستان	منطقه MENA	OECD
شاخص حقوق قانونی	۳	۳/۷	۶/۴
شاخص اطلاعات اعتباری	۶	۲/۶	۴/۸
پوشش ثبت توسط نهاد دولتی (درصد از جمعیت بزرگسال)	۰	۳/۶	۸/۶
پوشش ثبت توسط نهاد خصوصی (درصد از جمعیت بزرگسال)	۲۳/۵	۸/۱	۵۹/۳

جدول ذیل وضعیت شاخص‌های مربوط به حقوق قانونی وام، در خصوص وام‌دهندگان و وام گیرندگان و چارچوب قانونی و دسترسی به ثبت‌های اعتباری را در دو کشور ایران و عربستان به نمایش می‌گذارد.

شاخص های اخذ اعتبار

شاخص	عربستان		شاخص	ایران		
	دفاتر دولتی ثبت وضعیت اعتباری مشتریان	دفاتر خصوصی ثبت وضعیت اعتباری مشتریان		دفاتر دولتی ثبت وضعیت اعتباری مشتریان	دفاتر خصوصی ثبت وضعیت اعتباری مشتریان	
۶			۳			شاخص اطلاعات اعتباری
۱	خیر	بلی	۱	بلی	خیر	آیا اطلاعات مربوط به اعتبارات اعطایی به اشخاص و بنگاهها مشخص است؟
۱	خیر	بلی	۱	بلی	خیر	آیا اطلاعات مثبت (از قبیل میزان تسهیلات اعطایی و ...) و منفی (میزان معوق و ...) قابل دستیابی است؟
۱	خیر	بلی	۰	خیر	خیر	آیا اطلاعات ثبت شده اعتباری در خصوص خرده فروشان ، اعتبار دهندگان تجاری یا شرکت های عام المنفعه به مانند موسسات مالی انتشار می یابد؟
۱	خیر	بلی	۰	خیر	خیر	آیا اطلاعات اعتباری بیش از ۲ سال شرکتها و افراد منتشر می شود؟
۱	خیر	بلی	۱	بلی	خیر	آیا اطلاعات مربوط به وام های اخذ شده با میزان کمتر از یک درصد درآمد سرانه منتشر می شود؟
۱	خیر	بلی	۰	خیر	خیر	آیا تضمینی وجود دارد که به لحاظ قانونی وام گیرندگان قادر باشند وضعیت اطلاعات وام خود را از شعبه مرکزی موسسه اعتباری پیگیری کنند؟
	۰	۲۳/۵		۲۲/۲	۰	پوشش
	۰	۲۸۰۰۰۰۰		۱۰۶۶۵۰۰۰	۰	تعداد اشخاص
	۰	۷۰۰۰۰۰		۲۲۲۰۰۰	۰	تعداد بنگاهها
۳			۵			شاخص حقوق قانونی
بلی			بلی			آیا قانون اجازه می دهد که تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی در توافقات وثیقه ای مشترک وارد شوند؟
خیر			خیر			آیا قانون اجازه می دهد که انواع دارایی ها به عنوان وثیقه پذیرفته شوند؟
خیر			خیر			آیا قانون اجازه می دهد که انواع بدهی (به مفهوم عام) ایجاد و تضمین شود؟
خیر			بلی			آیا رویه متحدالشکلی برای تمامی حقوق مربوط به وثیقه در دارایی های منقول وجود دارد؟
خیر			بلی			آیا اعتبار دهندگان بیمه شده به هنگام ورشکستگی شرکت نسبت به سایر طلبکاران در اولویت تام می باشند؟
بلی			بلی			در حین سازماندهی مجدد، آیا مطالبات وام دهندگان بیمه شده نسبت به تحت حکم قرار گرفتن خود کار استثناء می شوند؟
بلی			بلی			در حین سازماندهی مجدد، آیا کنترل مدیریت شرکت بر دارایی های شرکت به حالت تعلیق در می آید؟
خیر			خیر			آیا قانون این اجازه را می دهد که افراد بر سر دادرسی و التزام به حکم صادره خارج از دادگاه به توافق برسند؟
خیر			خیر			آیا افراد بدون هیچ محدودیتی قادر هستند در تصمیم قضایی به حکم بیرون از دادگاه متوسل شوند؟

۲-۵- شاخص اخذ اعتبار در انگلیس (حائز رتبه نخست در جهان)

شاخص اخذ اعتبار در انگلیس

شاخص	دفاتر دولتی ثبت وضعیت اعتباری مشتریان	دفاتر خصوصی ثبت وضعیت اعتباری مشتریان	
۶			اطلاعات اعتباری
۱	خیر	بلی	آیا اطلاعات مربوط به اعتبارات اعطایی به اشخاص و بنگاه‌ها مشخص است؟
۱	خیر	بلی	آیا اطلاعات مثبت و منفی اعتباری قابل دسترسی است؟
۱	خیر	بلی	آیا اطلاعات ثبت شده اعتباری در خصوص خرده فروشان اعتباردهندگان تجاری با شرکت‌ها عام‌المنفعه به مانند موسسات مالی انتشار می‌یابد؟
۱	خیر	بلی	آیا اطلاعات اعتباری بیش از ۲ سال شرکت‌ها و افراد منتشر می‌شود؟
۱	خیر	بلی	آیا اطلاعات مربوط به وام‌های اخذ شده با میزان کمتر از یک درصد درآمد سرانه منتشر می‌شود؟
۱	خیر	بلی	آیا تضمینی وجود دارد که به لحاظ قانونی وام گیرندگان قادر باشند وضعیت اطلاعات وام خود را از شعبه مرکزی موسسه اعتباری پیگیری کنند؟
	۰	۸۴/۶	پوشش
	۰	۳۴۴۳۲۲۰۰	تعداد اشخاص
۱۰	۰	۷۴۳۶۸۷۰	تعداد بنگاه‌ها
بلی			شاخص حقوق قانونی
بلی			آیا قانون اجازه می‌دهد که تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی در توافقات وثیقه‌ای مشترک وارد شوند؟
بلی			آیا قانون اجازه می‌دهد که انواع دارایی‌ها به عنوان وثیقه پذیرفته شوند؟
بلی			آیا قانون اجازه می‌دهد که انواع بدهی (به مفهوم عام) ایجاد و تضمین شود؟
بلی			آیا رویه متحدالشکلی برای تمامی حقوق مربوط به وثیقه در دارایی‌های منقول وجود دارد؟
بلی			آیا اعتبار دهندگان بیمه شده به هنگام ورشکستگی شرکت نسبت به سایر طلبکاران در اولویت نام می‌باشند؟
بلی			در حین سازماندهی مجدد، آیا مطالبات وام دهندگان بیمه شده نسبت به تحت حکم قرار گرفتن خود کار استثناء می‌شوند؟
بلی			در حین سازماندهی مجدد، آیا کنترل مدیریت شرکت بر دارایی‌های شرکت به حالت تعلیق در می‌آید؟
بلی			آیا قانون این اجازه را می‌دهد که افراد بر سر دادرسی و التزام به حکم صادره خارج از دادگاه به توافق برسند؟
بلی			آیا افراد بدون هیچ محدودیتی قادر هستند در تصمیم قضایی به حکم بیرون از دادگاه متوسل شوند؟

همانگونه که از جداول صفحه قبل مشخص است عدم انتشار سری زمانی مربوط به اطلاعات اعتباری شرکت‌ها و افراد و همچنین عدم امکان اخذ وضعیت اطلاعات وام توسط وام‌گیرندگان باعث شده تا شاخص اطلاعات اعتباری ایران در حد ۳ باقی بماند. این در حالیست که می‌توان با برقراری شرایط لازم برای آگاه‌سازی مشتریان از وضعیت اعتباری سیستم بانکی این شاخص را همچون کشور عربستان به ۶ (بالاترین رقم در نظر گرفته شده برای این شاخص) ارتقاء بخشید. لازم به ذکر است در جهت آگاه‌سازی هرچه بیشتر مشتریان از وضعیت اعتباری و نحوه اخذ تسهیلات از سیستم بانکی، در تاریخ ۱۳۸۶/۴/۵، قانون "تسهیل اعطای تسهیلات بانکی و کاهش هزینه‌های طرح‌های تولیدی و افزایش منابع مالی و کارایی بانکها" از تصویب مجلس شورای اسلامی گذشت. براین اساس آیین‌نامه اجرایی قانون مزبور به منظور اخذ نظر بانکها جهت اعلام نظر به سیستم بانکی ارجاع شده است. در این آیین‌نامه به شفاف‌سازی فرآیند اعطای تسهیلات توجه ویژه شده است. به منظور بهبود شاخص حقوق قانونی نیز لازم است اقدامات لازم به منظور اصلاح قوانین ناظر بر اخذ وثیقه توسط ادارات حقوقی شبکه بانکی صورت پذیرد.

۶- شاخص حمایت از سرمایه‌گذاران :

شاخص‌های زیر سه بعد از مصادیق حمایت از سرمایه‌گذاران و نهایتاً شاخص میزان حمایت از سرمایه‌گذاران را مورد بررسی قرار می‌دهد:

۱- شفافیت معاملات (گستره شاخص افشاء)

۲- استعداد برای معامله شخصی (گستره شاخص مسئولیت مدیر)

۳- توان سهامداران برای تضعیف قانونی سوء رفتار مدیران و کارشناسان (شاخص سهولت

دادخواست سهامداران)

• شاخص میزان حمایت از سرمایه‌گذاران

شاخص حمایت از سرمایه‌گذاران در ایران در گزارشات مختلف Doing Business

Doing Business ۲۰۰۸	Doing Business ۲۰۰۷	Doing Business ۲۰۰۶	
۱۵۸	۱۵۸	---	رتبه
۳/۰	۳/۰	۳/۰	شاخص حمایت از سرمایه‌گذاران

شاخص مزبور در زلاندنو با بهترین وضعیت معادل ۹/۷ می‌باشد. این شاخص برای کشورهای منطقه از قرار جدول ذیل است.

شاخص حمایت از سرمایه‌گذاران	
عراق	۴/۳
اردن	۴/۳
عمان	۵/۳
عربستان سعودی	۵/۷
امارات	۴/۳
یمن	۴/۰

OECD	منطقه MENA	ایران	
۶/۴	۵/۸	۵	شاخص شفافیت معاملات
۵/۱	۴/۷	۴	شاخص مسئولیت مدیر
۶/۵	۳/۶	۰	شاخص توانایی سهامداران نسبت به تعقیب قانونی مجرمان
۶/۰	۴/۷	۳/۰	شاخص حمایت از سرمایه‌گذاران

شاخص‌های فوق‌الذکر در دامنه از ۰ تا ۱۰ می‌باشند ارقام بالاتر مبین افشای بیشتر، گستره بیشتر شاخص مسئولیت مدیر، توان بیشتر سهامداران برای تعقیب قانونی سوء رفتار مدیران و همچنین عملکرد بهتر شاخص حمایت از سرمایه‌گذاران می‌باشد.

OECD	نیوزلند	منطقه MENA	کویت	ایران	شاخص
۶/۴	۱۰	۵/۸	۷	۵	شاخص افشاء
۵/۱	۹	۴/۷	۷	۴	شاخص مسئولیت مدیر
۶/۵	۱۰	۳/۶	۵	۰	شاخص سهولت دادخواست سهامداران
۶/۰	۹/۷	۴/۷	۶/۳	۳/۰	شاخص حمایت از سهامداران

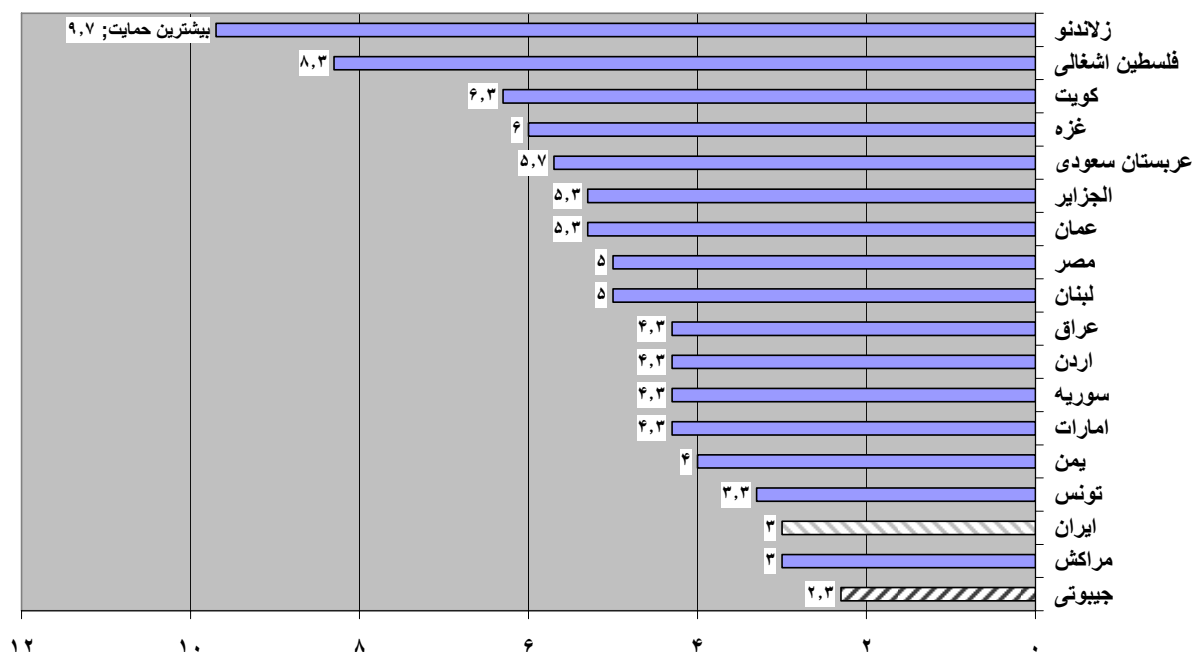
وضعیت شاخص حمایت از سرمایه‌گذاران در کشورهای ایران، کویت و نیوزلند از قرار جدول ذیل است:

نیوزلند	کویت	ایران	
۱۰	۷	۵	شاخص افشاء
۳	۱	۲	شرط معامله قانونی توسط شرکت چیست؟ ۰- صرفاً با تصمیم مدیر اجرایی ۱- با رای سهامداران یا هیات عامل یا رای یک نفر خاص ۲- صرفاً با رای هیات عامل، اما یک نفر خاص نمی‌تواند رای دهد ۳- سهامداران رای می‌دهند و یک نفر خاص نمی‌تواند رای دهد.
۲	۲	۰	امکان افشای فوری به صورت عمومی و یا صرفاً برای سهامداران چگونه است؟ ۰- هیچ کدام ۱- فقط افشای معامله ۲- افشای معامله و موارد در تضاد با منافع آقای X در شرکت
۲	۲	۲	امکان افشاء در اسناد منتشره به صورت دوره‌ای ۰- هیچ کدام ۱- فقط افشای معامله ۲- افشای معامله و موارد تضاد با منافع آقای X در شرکت
۲	۲	۱	افشاء بوسیله آقای X به هیات عامل؟ ۰- هیچ کدام ۱- وجود یک تعارض بدون هیچ ویژگی ۲- افشای همه جزئیات
۹	۷	۴	شاخص مسئولیت مدیر
۲	۲	۱	سهامداران قادر به بازخواست آقای X در قبال خسارتی که در پی معامله به شرکت وارد نموده است می‌باشند؟ ۰- آقای X مسئولیتی ندارد و یا فقط و فقط وقتی مسئولیت دارد که کلاهبرداری و یا بی‌تعهدی کرده باشد. ۱- آقای X در صورتیکه بر مصوبه تاثیر گذار بوده باشد یا مسامحه کرده باشد مسئولیت دارد. ۲- آقای X مسئولیت دارد در صورتیکه معامله ناعادلانه، به استضعاف کشنده یا تبعیض آمیز نسبت سهامداران بوده باشد.
۲	۰	۱	سهامداران قادر به بازخواست هیات عامل به واسطه خسارتی که در پی معامله به شرکت وارد کرده‌اند می‌باشند؟ ۰- در صورت اثبات بی‌تعهدی و کلاهبرداری، قابل پیگیری است. ۱- در صورت اثبات تاثیرگذار بودن مصوبه یا مسامحه کردن ۲- در صورت اثبات معامله ناعادلانه، به استضعاف کشنده یا تبعیض آمیز نسبت سهامداران
۲	۲	۰	آیا دادگاه می‌تواند معامله را براساس دادخواست قابل دفاع یک سهامدار ملغی اعلام کند؟ ۰- ملغی اعلام کردن غیرممکن است و یا تنها در صورت اثبات کلاهبرداری یا بی‌تعهدی (Bad Faith) ممکن است. ۱- در صورتیکه معامله به استضعاف کشنده یا تبعیض آمیز نسبت به سهامداران باشد. ۲- در صورتیکه معامله ناعادلانه و یا موجب تضاد منافع باشد.

نیوزلند	کویت	ایران	
۱	۱	۱	آیا آقای X خسارات ناشی از ضرر و زیانی که به شرکت زده است را پس از محکوم شدن می‌پردازد؟ ۰- خیر ۱- بلی
۱	۰	۰	آیا آقای X سودهای حاصل از معاملات را پس از محکوم شدم در دادگاه بازپس می‌دهد؟ ۰- خیر ۱- بلی
۰	۱	۰	آیا جریمه و یا زندان نتیجه کار آقای X خواهد بود؟ ۰- خیر ۱- بلی
۱	۱	۱	آیا سهامداران قادر به پیگیری مستقیم یا باواسطه زیان وارده به شرکت هستند؟ - امکان آن نیست ۱- امکان آن برای سهامدارن با سهام ۱۰ درصد و کمتر مهیا است.
۱۰	۵	۰	شاخص سهولت دادخواست توسط سهامداران
۴	۴	۰	آیا اسناد مربوط به مدافع و شهود از طریق دادگاه در اختیار شاکی قرار می‌گیرد؟ ۴- همه نوع اسناد
۲	۰	۰	آیا شاکی در دادگاه امکان سوال مستقیم از شهود و مدافع را دارد؟
۱	۰	۰	شاکی می‌تواند یک‌سری اسناد را (بدون مشخص کردن سند خاصی) از مدعی علیه (مدافع) درخواست کند؟
۱	۰	۰	سهامدارانی که ده درصد یا کمتر از سهام را دارند می‌توانند نسبت به بازرسی درخصوص معامله درخواست نمایند؟
۱	۱	۰	سطح ادله لازم برای تعقیبات حقوقی از موارد و تعقیبات کیفری کمتر است؟ ۰- خیر ۱- بلی
۱	۰	۰	سهامدارانی که ده درصد یا کمتر از سهام را دارند می‌توانند نسبت به بازرسی اسناد قبل از ارائه دادخواست اقدام نمایند؟

به جهت ارتقاء شاخص‌های "افشاء"، شاخص "مسئولیت مدیر" و شاخص "سهولت دادخواست توسط سهامداران" لازم است اقدامات مقتضی توسط قوای مقننه و قضائیه صورت پذیرد. همانگونه که از جدول شاخص "سهولت دادخواست توسط سهامداران" مشخص است فرایند ارائه دادخواست توسط شکات نامساعد می‌باشد لازم است قوه قضائیه با رویکرد اصلاح فضای کسب و کار شاخص‌های شش گانه سهولت دادخواست را مورد توجه و عنایت ویژه قرار دهد و از این محل اقدامی مناسب برای ایجاد فضای عدالت محور با هدف جلب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی صورت پذیرد.

شاخص حمایت از سرمایه گذار (اثر بخشی حقوق قانونی) (۰-۱۰)

۷- شاخص پرداخت مالیات :

اطلاعات و شاخص‌های زیر مبین آن است که یک شرکت با اندازه متوسط چه مقادیری را تحت عنوان مالیات در یک سال مالی می‌بایست بپردازد. معیارهای مزبور شامل تعداد پرداخت‌هایی است که یک کارفرما می‌بایست تحت عنوان مالیات داشته باشد. ساعت صرف شده بای انجام امور مالیاتی و درصدی از سود که تحت عنوان مالیات پرداخته می‌شود. نظام مالیاتی جمهوری اسلامی با اصلاحات تدریجی روبرو بوده است. لازم به ذکر است کاهش شدید مالیات شرکتها به ۲۵ درصد مهمترین اصلاح انجام شده در نظام مالیاتی ایران است. مالیات بر درآمد شرکت‌های داخلی ۱۰ درصد تعیین شده است و مالیات تصاعدی نیز بین ۱۲ تا ۵۴ درصد است. مالیات شرکتها از ۵۴ درصد به کمتر از ۲۵ درصد کاهش یافته است. این بخش شامل شرکت‌های ساختمانی، حمل و نقل، شرکت‌های تحقیقاتی و نظارتی است. شرکت‌هایی که در بورس تهران پذیرفته شده اند ۱۰ درصد کمتر مالیات می‌پردازند. بالاترین نرخ مالیات بر درآمد در ایران ۵۴ درصد است. در ایران مالیات بر ارزش افزوده وجود ندارد.

وضعیت شاخص پرداخت مالیات در ایران

Doing Business ۲۰۰۸	Doing Business ۲۰۰۷	Doing Business ۲۰۰۶	شاخص پرداخت مالیات
۹۷	۹۴	---	رتبه
۲۹۲	۲۹۲	۲۹۲	زمان (ساعت)
۴۷/۴	۴۷/۴	۴۷/۴	کل نرخ مالیات (درصد از سود)
۲۲	۲۲	۲۲	تعداد پرداخت

جدول ذیل بهترین وضعیت شاخص پرداخت مالیات را در میان کشورهای دارای رتبه نخست در

این شاخص به نمایش می‌گذارد.

تعداد پرداخت	زمان (ساعت)	نرخ مالیات (درصد از سود)	
۲	---	---	سوئد
---	۱۲	---	امارات
---	---	۸/۴	ونواتو

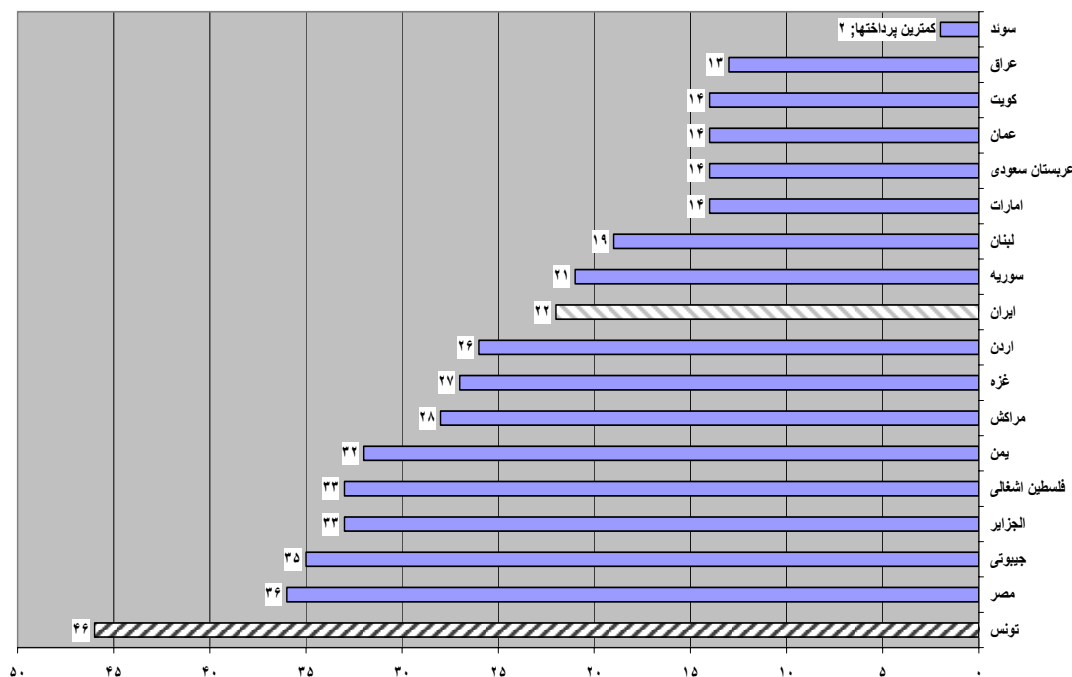
شاخص‌های مورد نظر برای کشورهای منطقه از قرار جدول ذیل است.

تعداد پرداخت	زمان (ساعت)	نرخ مالیات (درصد از سود)	
۱۳	۳۱۲	۲۴/۷	عراق
۲۶	۱۰۱	۳۱/۱	اردن
۱۴	۶۲	۲۱/۶	عمان
۱۴	۷۹	۱۴/۵	عربستان سعودی
۱۴	۱۲	۱۴/۴	امارات
۳۲	۲۴۸	۴۱/۴	یمن

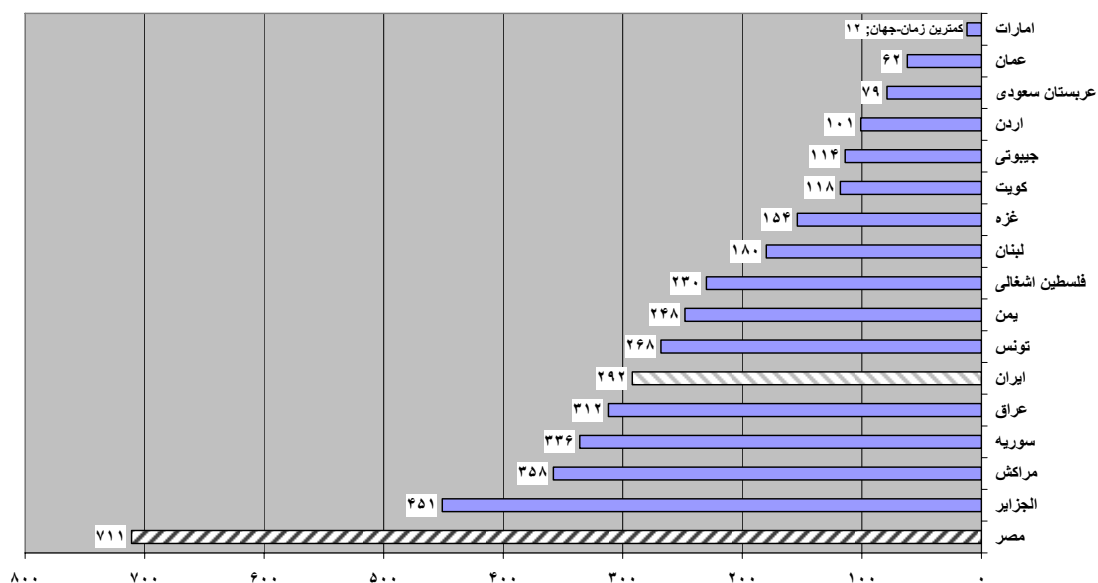
شاخص پرداخت مالیات	ایران	امارات متحده عربی	سنگاپور	MENA	OECD
پرداخت (تعداد)	۲۲	۱۴	۵	۲۵/۱	۱۵/۱
زمان صرف شده (ساعت)	۲۹۲	۱۲	۴۹	۲۳۶/۸	۱۸۳/۳
مالیات سود (درصد)	۱۸/۴	۰	۶/۳	۱۴/۷	۲۰
مالیات نیروی کار و مشارکت‌های (درصد)	۲۵/۹	۱۴/۱	۱۴/۱	۱۶/۵	۲۲/۸
سایر مالیات‌ها (درصد)	۳/۰	۰/۳	۲/۸	۵/۲	۳/۴
کل نرخ مالیات (درصد سود)	۴۷/۴	۱۴/۴	۲۳/۲	۳۶/۴	۴۶/۲

لازم به توضیح است در شاخص فوق کشور مالدیو با شاخص‌های به ترتیب (از بالا به پایین) ۰، ۱، ۰، ۰، ۹/۱ و ۹/۱ بهترین جایگاه را در میان ۱۷۸ کشور جهان دارد با این وجود کشور سنگاپور با جایگاه اقتصادی بهتر نسبت به مالدیو و به عنوان کشوری موفق و مطرح در اقتصاد جهان علی‌رغم آنکه در این شاخص در رتبه دوم بوده است مورد بررسی قرار گرفته است.

پرداخت تحت عنوان مالیات (تعداد در سال)

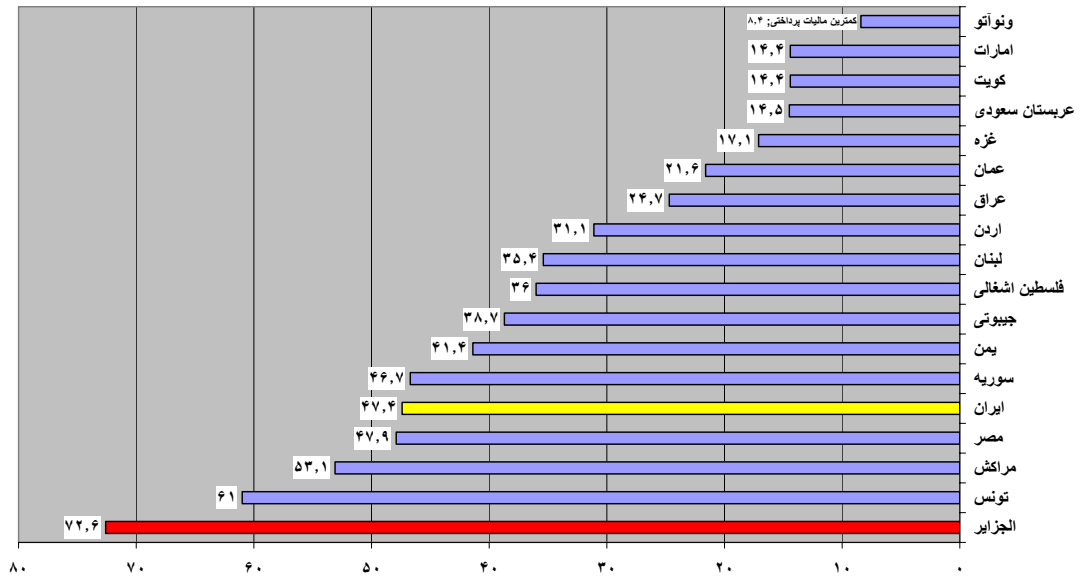

صرف زمان برای پرداخت مالیات (ساعت در سال)

کل نرخ مالیات (درصد از سود)

کل نرخ مالیاتی (درصد از سود)			پایه مالیاتی			نرخ مالیات موضوع قانون (درصد)			زمان (ساعت)			پرداختها (تعداد)			مالیات یا مشارکت اجباری
سنگاپور	امارات متحده عربی	ایران	سنگاپور	امارات متحده عربی	ایران	سنگاپور	امارات متحده عربی	ایران	سنگاپور	امارات متحده عربی	ایران	سنگاپور	امارات متحده عربی	ایران	
۱۴/۱	۱۴/۱	۲۵/۹	حقوق ناخالص مشمول مالیات	حقوق ناخالص	حقوق ناخالص	۱۳	۱۲/۵	۲۳	۱۰	۱۲	۲۴۰	۱ (حضور یا اینترنتی)	۱۲	۱۲	مشارکت در بیمه تامین اجتماعی
—	۰/۳	—	—	ارزش اجاری	—	—	۵/۰	—	—	—	—	—	۱	—	پروانه تجاری
۶/۳	—	۱۸/۴	سود مشمول مالیات	—	سود مشمول مالیات	۲۰	—	۲۵	۳۰	—	۱۶	۱ (حضور یا اینترنتی)	—	۱	مالیات بردرآمد شرکت
—	—	۳	—	—	ارزیابی شده ارزش ملک	—	—	۵	—	—	—	—	—	۱	مالیات بر نقل و انتقال مالکیت
—	—	۰	—	—	برای هر چک	—	—	۲۰۰ ریال	—	—	—	—	—	۱	مالیات بر معاملات چک (حق تمبر)
—	—	—	—	—	ارزیابی از ارزش دارایی	۱۰	—	نرخهای متفاوت	—	—	—	۱	—	۱	مالیات بر دارایی
—	—	—	—	—	فروش	—	—	۳	—	—	۳۶	—	—	۶	مالیات بر فروش
—	۰	—	—	—	—	—	رقم ثابت (هر وسیله نقلیه ۷۵۰ AED)	—	—	—	—	—	۱	—	مالیات بر وسیله نقلیه
۰/۲	—	—	حجم موتور	—	—	میزان ثابت (۵۵۰۰ SGD)	—	—	—	—	—	۱	—	—	مالیات بر جاده
۲.۲۳	—	—	ارزش افزوده	—	—	۵/۰	—	—	۹	—	—	۱ (حضور یا اینترنتی)	—	—	مالیات بر ارزش افزوده
—	۱۴/۴	۴۷/۴	—	—	—	—	—	—	۴۹	۱۲	۲۹۲	۵	۱۴	۲۲	جمع

همانگونه که از جدول صفحه قبل قابل مشاهده است توسل به شیوه‌های پرداخت مالیات به صورت اینترنتی و همچنین ترویج شیوه مالیات بر ارزش افزوده در کشور گامی موثر در جهت ارتقاء نظام مالیاتی در کشور محسوب می‌شود. با اتخاذ تدابیر مزبور به طور قطع شاهد بهبود جایگاه کشور در شاخص اخذ مالیات خواهیم بود.

۸- شاخص تجارت برون مرزی:

وضعیت شاخص‌های تجارت فرامرزی ایران در سالهای مختلف

Doing Business ۲۰۰۸	Doing Business ۲۰۰۷	Doing Business ۲۰۰۶	
۱۳۵	۱۲۹	---	رتبه
۸	۸	۸	اسناد برای صادرات (تعداد)
۲۶	۲۶	۲۶	زمان برای صادرات (روز)
۸۶۰	۸۶۰	۸۶۰	هزینه صادرات (دلار/کانتینر)
۱۰	۱۰	۱۰	اسناد برای واردات (تعداد)
۴۲	۴۲	۴۲	زمان برای واردات (روز)
۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	هزینه واردات (دلار/کانتینر)

وضعیت کشورهای دارای رتبه نخست در شاخص تجارت فرامرزی

هزینه واردات (دلار/کانتینر)	زمان برای واردات (روز)	اسناد برای واردات (تعداد)	هزینه صادرات (دلار/کانتینر)	زمان برای صادرات (روز)	اسناد برای صادرات (تعداد)	
---	---	---	---	---	۳	کانادا
---	---	---	۳۹۰	---	---	چین
---	---	۳	---	۵	---	دانمارک
۳۶۷	۳	---	---	---	---	سنگاپور

شاخص‌های موردنظر برای کشورهای منطقه از قرار جدول ذیل است.

هزینه واردات (دلار/کانتینر)	زمان برای واردات (روز)	اسناد برای واردات (تعداد)	هزینه صادرات (دلار/کانتینر)	زمان برای صادرات (روز)	اسناد برای صادرات (تعداد)	
۳۴۰۰	۱۰۱	۱۰	۳۴۰۰	۱۰۲	۱۰	عراق
۱۰۶۵	۲۲	۷	۶۸۰	۱۹	۷	اردن
۸۲۴	۲۶	۱۰	۶۶۵	۲۲	۱۰	عمان
۷۵۸	۲۰	۵	۱۰۰۸	۱۹	۵	عربستان سعودی
۴۶۲	۱۳	۸	۴۶۲	۱۳	۷	امارات
۱۴۷۵	۳۱	۹	۱۱۲۹	۳۳	۶	یمن

شاخص	ایران	منطقه MENA	OECD
اسناد برای صادرات (تعداد)	۸	۷/۱	۴/۵
زمان برای صادرات (روز)	۲۶	۲۴/۸	۹/۸
هزینه صادرات (دلار برای هر کانتینر)	۸۶۰	۹۹/۲۲	۹۰۵
اسناد برای واردات (تعداد)	۱۰	۸	۵
زمان برای واردات (روز)	۴۲	۲۸/۷	۱۰/۴
هزینه واردات (دلار برای هر کانتینر)	۱۳۳۰	۱۱۲۸/۹	۹۸۶/۱

هزینه‌ها و فرآیند واردات و صادرات یک محموله استاندارد کالا را شامل می‌شود

جدول ذیل وضعیت فرآیند واردات و صادرات یک محموله استاندارد کالا را در سه کشور

ایران، امارات متحده عربی و سنگاپور به نمایش می‌گذارد.

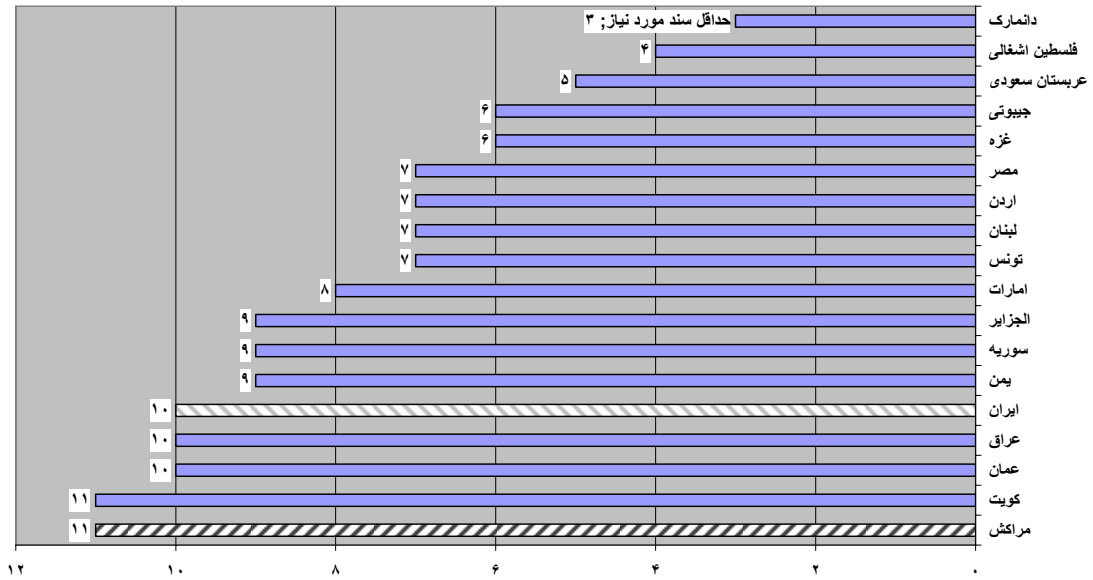
فرآیند مراحل صادرات		ایران		امارات متحده عربی (برتر منطقه‌ای)		سنگاپور (برتر جهانی)	
	مدت زمان (روز)	هزینه (دلار)	مدت زمان (روز)	هزینه (دلار)	مدت زمان (روز)	هزینه (دلار)	مدت زمان (روز)
اسناد لازم برای صادرات کالا	۱۲	۱۰۰	۵	۷۵	۱	۱۰۵	
کنترل فنی و امور گمرکی	۲	۱۰۰	۱	۱۰۰	۱	۳۱	
جابجایی و رسیدگی در بنادر و پایانه‌ها	۴	۲۱۰	۳	۱۳۷	۱	۱۸۰	
حمل و نقل و رسیدگی درون مرزی	۸	۴۵۰	۴	۱۵۰	۲	۱۰۰	
کل	۲۶	۸۶۰	۱۳	۴۶۲	۵	۴۱۶	
فرآیند مراحل واردات							
اسناد لازم برای واردات کالا	۲۶	۱۰۰	۶	۷۵	۱	۵۶	
کنترل فنی و امور گمرکی	۳	۱۲۰	۱	۱۰۰	۱	۳۱	
جابجایی و رسیدگی در بنادر و پایانه‌ها	۵	۲۱۰	۴	۱۳۷	۱	۱۸۰	
حمل و نقل و رسیدگی درون مرزی	۸	۹۰۰	۲	۱۵۰	۰	۱۰۰	
کل	۴۲	۱۳۳۰	۱۳	۴۶۲	۳	۳۶۷	

بررسی مقایسه‌ای اسناد برای صادرات و واردات در سه کشور ایران، امارات متحده عربی و سنگاپور:

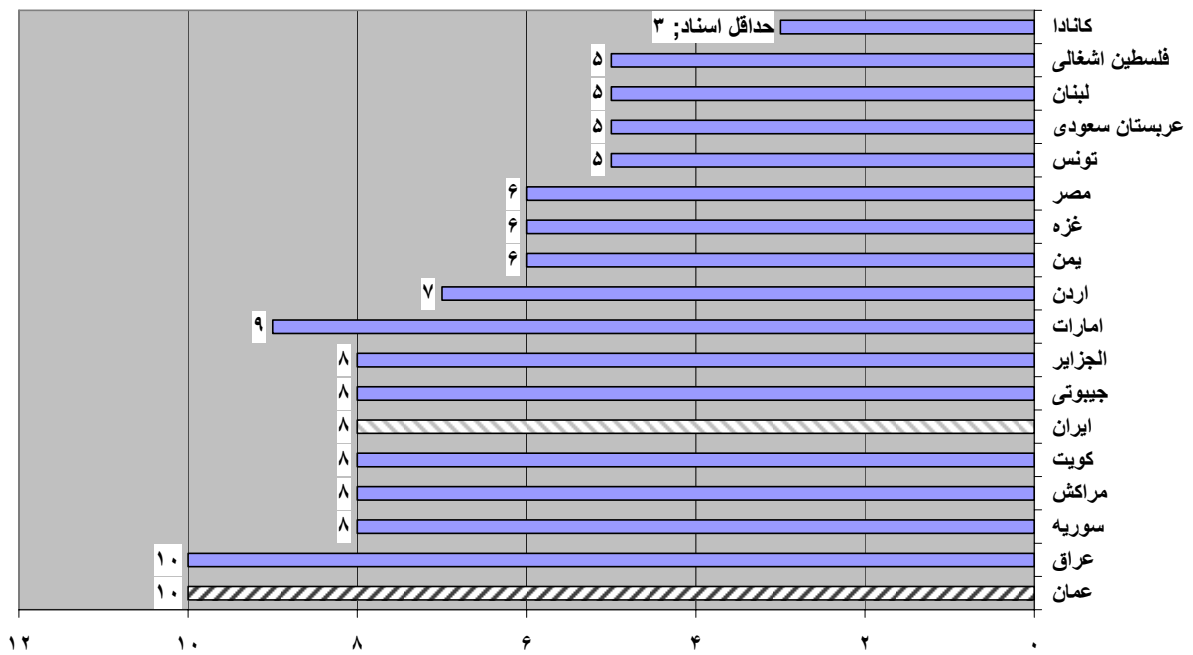
سنگاپور	امارات متحده عربی	ایران	اسناد برای صادرات
✓	✓	✓	بارنامه (Bill of lading)
	✓	✓	گواهی مبدا
✓	✓		سیاهه تجاری
	✓	✓	مجوز ترخیص
✓	✓	✓	اظهارنامه صادراتی
		✓	کارت بازرگانی
		✓	بیمه‌نامه
✓	✓	✓	عدل بندی
	✓	✓	استانداردهای فنی و گواهی بهداشت
			اسناد برای واردات
✓	✓	✓	بارنامه
	✓	✓	مجوز ترخیص (Cargo release order)
	✓	✓	گواهی مبدا
✓	✓	✓	سیاهه تجاری
✓	✓	✓	اظهارنامه وارداتی
		✓	اعلامیه ارز
		✓	کارت بازرگانی
		✓	بیمه نامه
✓	✓	✓	عدل بندی
	✓	✓	استاندارد فنی و گواهی بهداشت
	✓		گزارش بازرسی

اگرچه سنگاپور نسبت به بسیاری از کشورهای پیشرفته اقتصادی کوچک محسوب می‌شود لیکن توانسته است با بهره‌گیری از استراتژی‌های سنجیده، ساختار صنعتی خود را تعمیق بخشد. این کشور در ایجاد زیرساخت‌های تکنولوژی و حمایت از صنایع کوچک و متوسط شهرت دارد. از سال ۱۹۸۶ با ایجاد "دفتر بنگاه‌های کوچک" به عنوان یک آژانس مشاوره‌ای، صنایع کوچک و متوسط را از نظر مدیریت، کارآمدی، تامین مالی، اخذ اعتبار و دریافت کمک‌های هماهنگ از سایر موسسات حمایت کرد. اداره توسعه اقتصادی از طریق "برنامه ارتقا صنایع داخلی" به تشویق مقاطعه کاری با بنگاه‌های داخلی پرداخت، به نحویکه شرکتهای فراملیتی راغب به تامین نیاز SMEها گردیدند. به این ترتیب، پس از تقویت بنگاه‌ها و رفع موانع تولید و صادرات زمینه حضور فعال بخش خصوصی در داخل و خارج کشور مهیا شد.

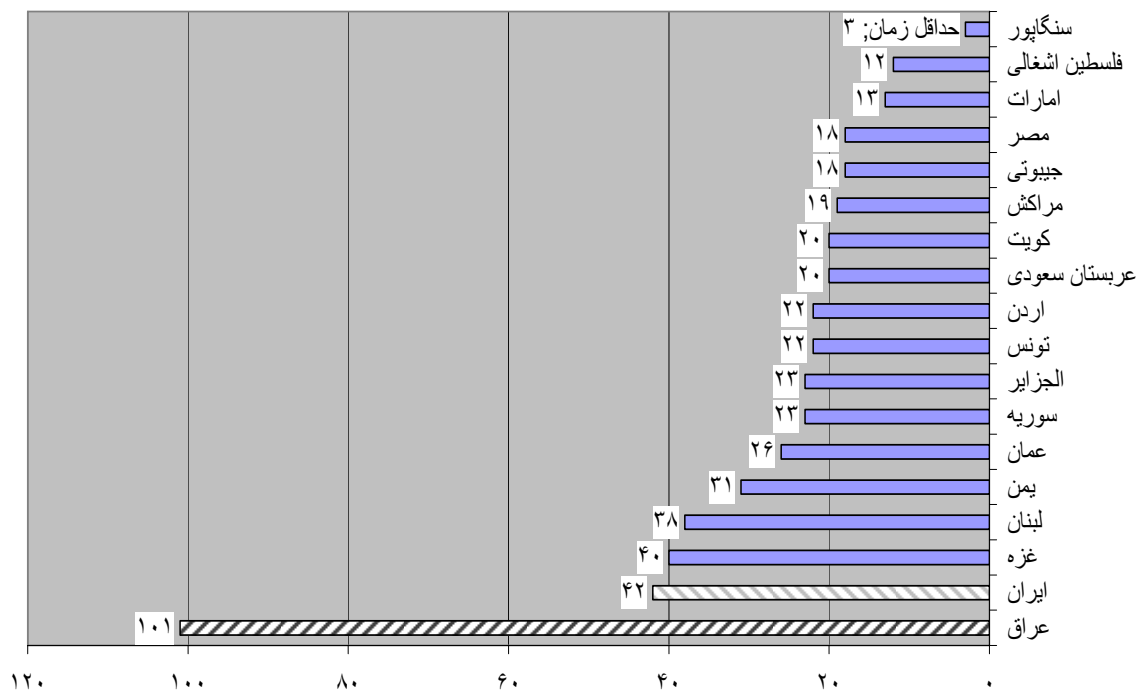
تعداد اسناد مورد نیاز برای واردات کالا

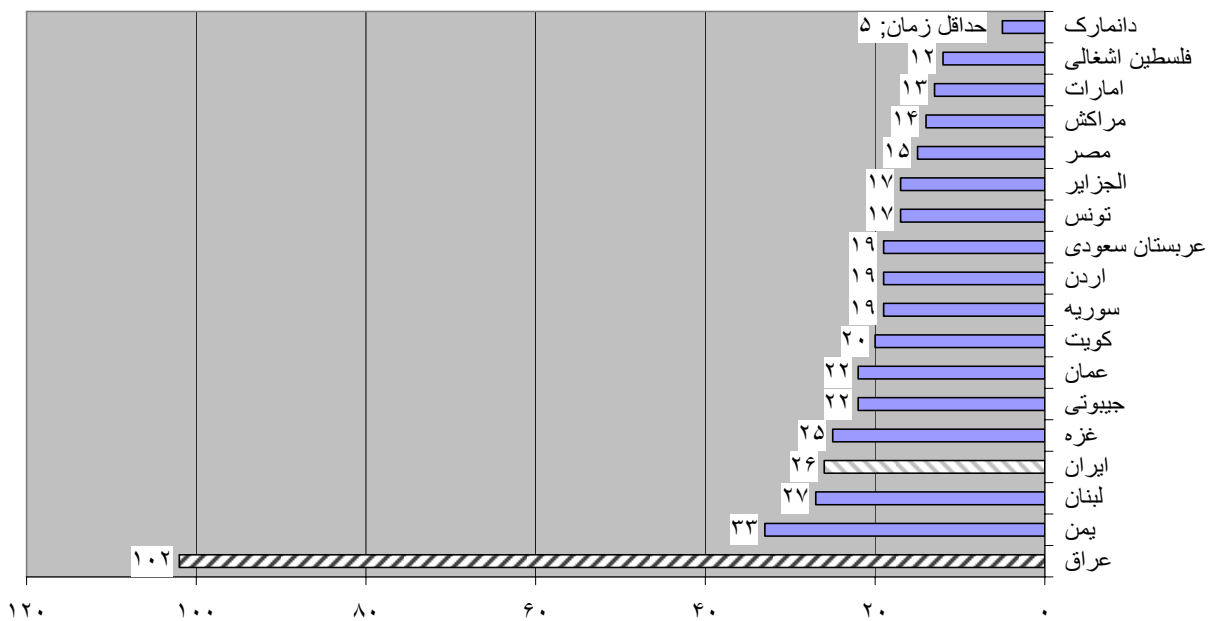
تعداد اسناد مورد نیاز برای صادرات کالا

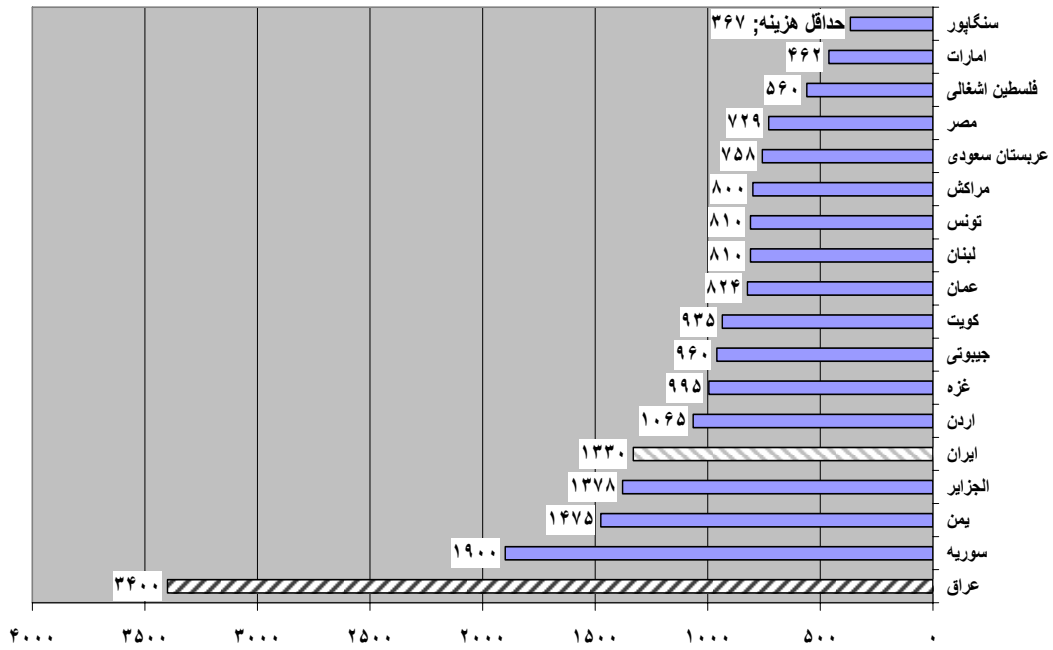
مدت زمان لازم برای واردات کالا(روز)

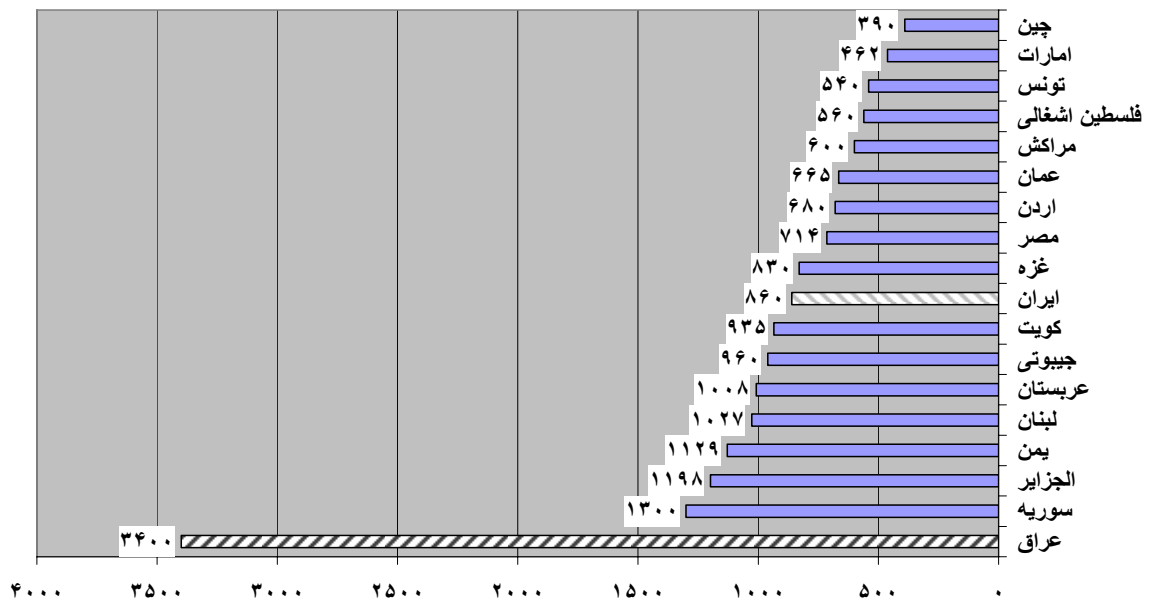
مدت زمان لازم برای صادرات کالا(روز)

هزینه واردات (دلار/کانتینر)

هزینه صادرات (دلار/کانتینر)

شاخص فعالیت برون مرزی: دستورالعمل تفصیلی برای صادرات و واردات در ایران

اسناد مورد نیاز برای صادرات قطعی

- ۱- تنظیم اظهار نامه
- ۲- کارت بازرگانی
- ۳- عدل بندی (در صورت لزوم)
- ۴- مجوز صدور (در صورت لزوم)
- ۵- مجوزهای قانونی (در صورت لزوم)
- ۶- وکالت نامه (در صورتیکه صاحب کالا راسا اقدام به صدور ننماید)

دستورالعمل اجرایی گردش اظهارنامه صادراتی

مرحله اول: ورود اطلاعات

صاحب کالا یا نماینده قانونی وی به بخش (ورود اطلاعات) مراجعه و با دریافت فرم اولیه اظهار نامه مبادرت به ارائه اطلاعات در خواستی در متن و ظهر اظهار نامه می نماید پس از تکمیل اظهار نامه اولیه و تحویل آن به قسمت ورود اطلاعات، اطلاعات اظهار نامه وارد سیستم می شود. اظهار کننده می بایست ارزش کالا و وجوهی را که خود محاسبه نموده به تفکیک در ظهر اظهار نامه مربوط به وارد کننده با توجه به کدهای مندرج در جزوه (سند واحد اداری (S.a.d)) درج نماید- طبعاً این ارقام باید با ارقام محاسبه شده بوسیله کامپیوتر یکسان باشد- در صورت مغایرت این محاسبات با سایر اطلاعات وارد شده در سیستم، قبل از شروع مرحله بعدی می بایست این اختلافات مشخص و برطرف شود.

پس از پایان مراحل، اظهار نامه چاپ و به ضمیمه اظهار نامه دستی به صاحب کالا یا نماینده قانونی وی تحویل داده می شود تا پس از مقابله و کنترل امضاء نماید و نسبت به اصلاح آن اقدام و پس از کنترل محلی و کنترل با سرور، اظهار نامه قبلی را از رایانه محلی خود.

مرحله دوم: پذیرش اظهار نامه

اظهار کننده اظهار نامه چاپی را به ضمیمه اسناد مورد لزوم (بر اساس کدهای مندرج در متن اظهار نامه) و فیش بانکی جهت رسیدگی به قسمت پذیرش اظهار نامه تسلیم می نماید. در این قسمت تعلق اسناد به اظهار و وجود اسناد لازمه به صورت اجمالی مورد رسیدگی قرار می گیرد. مسئولیت صحت

مندرجات اسناد و مدارک تسلیمی و کامل بودن آنها به عهده صاحب کالا می‌باشد. پس از فراخوانی اظهار نامه از رایانه مرکزی و اقدام نمودن به عملیات ثبت (کوتاژ) ، در صورت مطابقت مندرجات متن اظهارنامه با اطلاعات موجود در رایانه مرکزی، سیستم نسبت به تخصیص یک شماره تحت عنوان شماره ثبت اظهارنامه (کوتاژ) عمل خواهد نمود، در غیر اینصورت اظهارنامه جهت اصلاح یا تکمیل به اظهار کننده برگشت داده خواهد شد. کالا از تاریخ پرداخت مبالغ تعیین شده در اظهار نامه، اظهار شده تلقی میشود. صاحب کالا تا قبل از اختصاص شماره ثبت به اظهار نامه توسط سیستم، حق هرگونه تغییر یا اصلاح اظهار نامه را دارد. پس از پذیرش اظهار نامه کلیه اسناد ارائه شده، به استثناء فیش بانکی به اظهار نامه الصاق و لاک و مهر می‌شود. سپس شماره ثبت در محل مربوطه به طور دستی درج و اظهار نامه و اسناد ضمیمه به همراه یک برگ اظهار نامه (که به عنوان پروانه صادراتی مورد استفاده قرار می‌گیرد) جهت انجام عملیات ارزیابی به قسمت ارزیابی ارسال میگردد.

مرحله سوم : کنترل‌های گمرکی

در این مرحله ارزیابی فیزیکی کالا انجام می‌شود پس از ارزیابی، ارزیاب نسبت به ظهر نویسی اظهار نامه و همچنین ظهر نویسی اظهار نامه نهایی (یا پروانه گمرکی) اقدام و آن را به رئیس سرویس ارزیابی صادرات ارائه می‌کند. رئیس سرویس ارزیابی توسط شماره عطف و کد اظهارکننده که در متن اظهار نامه نوشته شده اظهار نامه مربوطه را فراخوانی و به ارزیابی اظهار نامه توسط سیستم مبادرت نموده و شماره ارزیابی تعیین شده توسط سیستم را به صورت دستی در محل مربوطه (قسمت ب) اظهار نامه) وارد و اظهار نامه را امضاء میکند. چنانچه عملیات ارزیابی منجر به تغییراتی در اظهار نامه شود، رئیس سرویس ارزیابی یا کارشناس مربوطه نسبت به اصلاح اظهار نامه قبلی که منجر به ایجاد اظهار نامه جدیدی خواهد شد اقدام میکند.

مرحله چهارم: پرداخت و ترخیص

پس از ارزیابی سیستمی و امضاء اظهار نامه توسط رئیس سرویس ارزیابی، اظهار نامه و پروانه گمرکی ظهر نویسی شده و فیش بانکی به صندوق تحویل می‌شود. سپس پروانه گمرکی و همراه سایر اسناد و اظهارنامه با استثناء فیش بانکی جهت امضاء، رئیس سرویس ارزیابی به قسمت کنترل‌های گمرکی تحویل می‌شود.

اسناد مورد نیاز برای واردات قطعی

- ۱- تنظیم اظهارنامه
- ۲- کارت بازرگانی
- ۳- قبض انبار
- ۴- بارنامه
- ۵- گواهی مبداء
- ۶- فاکتور (سیاهه خرید)
- ۷- اعلامیه ارز (در صورت اعتباری بودن از طریق سیستم بانکی)
- ۸- پروفرما (پیش فاکتور)
- ۹- ثبت سفارش (در وزارت بازرگانی)
- ۱۰- عدل بندی
- ۱۱- بیمه نامه
- ۱۲- پروانه بهره برداری (بر حسب مورد)
- کاتولوگ - بروشور (بر حسب مورد ۱۲)
- ۱۴- مجوزهای قانونی جهت ترخیص کالا از قبیل گواهی بهداشت - استاندارد - انرژی اتمی - قرنطینه نباتی و ... (بر حسب مورد)
- ۱۵- وکالتنامه رسمی. کارت حق العمل کاری و یا کارت ۳۸۲ آئین نامه اجرایی قانون امور گمرکی بر حسب مورد (در صورتیکه ترخیص کننده کالا غیر از صاحب کالا باشد)

مراحل ترخیص کالا

- ۱- تنظیم اظهارنامه اطلاعاتی از قبیل نوع کالا، کمیت، علامت تجاری، فنی، مدل، ارزش و وزن کالا می باشد.
- ۲- تحویل و اظهار اسناد از قبیل فاکتور، پکینگ لیست، مانیفست، بارنامه و گواهی بهداشت
- ۳- تطبیق اسناد و تعیین ارزیاب
- ۴- ارزیابی و کنترل کالا با اسناد و صدور صورتحساب

۵- صدور پروانه ترخیص کالا

۶- کنترل نهایی درب خروج و اخذ مجوز بارگیری کالا و صدور بیجک خروج کالا از گمرک

دستورالعمل اجرایی گردش اظهارنامه وارداتی در گمرک ایران

مرحله اول: ورود اطلاعات

صاحب کالا یا نماینده قانونی وی به بخش (ورود اطلاعات) مراجعه و با دریافت فرم اولیه اظهار نامه مبادرت به ارائه اطلاعات در خواستی در متن و ظهر اظهار نامه می نماید، پس از تکمیل اظهار نامه اولیه و تحویل آن به قسمت ورود اطلاعات اظهارنامه وارد سیستم می شود.

قابل ذکر است که اظهار کننده می بایست ارزش کالا و وجوهی را که خود محاسبه نموده به تفکیک در ظهر اظهار نامه مربوط به وارد کننده با توجه به کدهای مندرج در جزوه (سند واحد اداری (S.A.D)) درج نماید که طبعاً این ارقام باید با ارقام محاسبه شده بوسیله کامپیوتر یکسان باشد.

پس از پایان مراحل مذکور، اظهار نامه چاپ و به ضمیمه اظهار نامه دستی به صاحب کالا یا نماینده قانونی وی تحویل داده می شود تا پس از مقابله و کنترل امضاء نماید.

مرحله دوم: پذیرش اظهار نامه

اظهار کننده اظهار نامه چاپی و اظهار نامه دستی را همراه با اسناد و مجوزهای مورد نیاز (بر اساس کدهای مندرج در متن اظهار نامه) و فیش بانکی جهت رسیدگی به قسمت پذیرش اظهار نامه تسلیم می نماید. در این قسمت تعلق اسناد به اظهار و وجود اسناد لازمه به صورت اجمالی مورد رسیدگی قرار می گیرد. مسئولیت صحت مندرجات اسناد و مدارک تسلیمی و کامل بودن آنها به عهده صاحب کالا می باشد.

پس از فراخوانی اظهار نامه از رایانه مرکزی و اقدام نمودن به عملیات ثبت (کوتاژ)، در صورت مطابقت مندرجات متن اظهارنامه با اطلاعات موجود در رایانه مرکزی، سیستم نسبت به تخصیص یک شماره تحت عنوان شماره ثبت اظهارنامه (کوتاژ) عمل خواهد نمود، در غیر این صورت اظهارنامه جهت اصلاح یا تکمیل به اظهار کننده برگشت داده خواهد شد.

کالا از تاریخ پرداخت مبالغ تعیین شده در اظهار نامه، اظهار شده تلقی می شود.

صاحب کالا تا قبل از اختصاص شماره ثبت به اظهار نامه توسط سیستم، حق هرگونه تغییر یا اصلاح اظهار نامه را دارد. پس از پذیرش اظهار نامه کلیه اسناد ارائه شده، به استثناء فیش بانکی به اظهار نامه الصاق و لاک و مهر میشود. سپس شماره ثبت در محل مربوطه به طور دستی درج و اظهار نامه تنظیم شده همراه با اسناد ضمیمه جهت انجام کنترلهای گمرکی به قسمت ارزیابی ارسال می گردد.

مرحله سوم : کنترلهای گمرکی

در این مرحله ارزیابی فیزیکی کالا انجام می شود پس از ارزیابی، ارزیاب نسبت به ظهر نویسی اظهارنامه و کنترل وجوه پرداختی و سایر مقررات اقدام و پس از خاتمه این کنترلهای، متن اظهارنامه را امضاء و آن را به کارشناس سرویس ارزیابی تحویل می دهد. کارشناس مزبور در صورت صحت اظهار، اظهار نامه را امضاء و به رئیس سرویس ارزیابی تحویل می نماید

چنانچه عملیات ارزیابی منجر به تغییراتی در اظهار نامه شود، رئیس سرویس ارزیابی یا کارشناس مربوطه نسبت به اصلاح اظهار نامه قبلی که منجر به ایجاد اظهار نامه جدیدی خواهد شد اقدام میکند.

پس از اصلاحیه یا اظهار نامه متمم در یک نسخه چاپ و جهت امضاء و پرداخت تفاوت به صاحب کالا تحویل داده می شود. رئیس سرویس ارزیابی اظهار نامه نهایی اصلاح شده را ارزیابی سیستمی نموده و پس از درج شماره ارزیابی در محل مربوطه، آن را امضاء کرده به واحد صندوق و صدور پروانه ارسال میکند.

مرحله چهارم: پرداخت و ترخیص

پس از ارزیابی سیستمی و امضاء اظهار نامه توسط رئیس سرویس ارزیابی، اظهار نامه و فیش بانکی به صندوق تحویل می شود. پس از اخذ فیش بانکی، نسبت به چاپ پروانه گمرکی اقدام میشود.

پروانه چاپ شده بوسیله مسئول صندوق مهر و امضاء شده، شماره آن در دفتر مربوطه وارد میگردد سپس با اخذ رسید به صاحب کالا تحویل میشود.

اسناد مورد نیاز برای واردات موقت

- ۱- تنظیم اظهارنامه
  - ۲- کارت بازرگانی
  - ۳- قبض انبار
  - ۴- مجوز ورود موقت
  - ۵- بار نامه
  - ۶- فاکتور (سیاهه خرید)
  - ۷- پرو فرما (پیش فاکتور)
  - ۸- گواهی مبدا
  - ۹- تضمینهای لازم (سفته . ضمانت نامه بانکی یا تعهد قانونی)
  - ۱۰- عدل بندی (حسب مورد)
  - ۱۱- مجوزهای قانونی در صورت لزوم
  - ۱۲- وکالتنامه (در صورتی که صاحب کالا راسا اقدام به ترخیص ننماید)
  - ۱۳- ثبت سفارش
- واردات موقت بشرح فوق به استناد ماده ۱۲ قانون مقررات صادرات و واردات و ماده ۲۴ آئین نامه اجرایی قانون مزبور میباشد .

اسناد مورد نیاز برای ترانزیت داخلی و خارجی

- ۱ _ اظهار نامه
- ۲ _ قبض انبار
- ۳ _ بارنامه
- ۴ _ تصویر فاکتور
- ۵ _ تضمین (ضمانت نامه بانکی ، بن بیمه و ...)
- ۶ _ عدل بندی کالا

• ۷ _ کارت حق العمل کاری گمرک (حسب مورد)

• ۸ _ وکالتنامه ، معرفی نامه (حسب مورد)

شرایط اخذ کارت بازرگانی:

• کارت بازرگانی ، مجوزی است که به دارنده آن اعم از شخص حقیقی یا حقوقی اجازه داده می شود به امر تجارت خارجی بپردازد . بر اساس مقرراتی که در حال حاضر در دست اجراست اعتبار کارت بازرگانی از تاریخ صدور یکسال می باشد . تمدید کارت بازرگانی با ارائه مدارک لازم برای مدت مذکور انجام می گیرد و در دفعات بعد نیز به همین ترتیب ادامه می یابد.

کاربردهای کارت بازرگانی

• ثبت سفارش و ترخیص کالا

• واردات از مناطق آزاد

• مبادرت به حق العمل کاری در گمرک

• صادرات کلیه کالاهای مجاز

موارد معافیت از داشتن کارت بازرگانی:

• شرکت تعاونی مرز نشینان

• ملوانان ایرانی شاغل در شناورهایی که در بین سواحل ایران و سایر کشورها در تردد هستند

• پیله وران

• کارگران ایرانی شاغل در خارج از کشور در صورت داشتن کارنامه شغلی از وزارت کار

• کالاهایی که صدور آنها به تشخیص گمرک برای فروش نمی باشد

صدور کارت بازرگانی

• برای صدور کارت بازرگانی دائم باید از طریق اداره کل ثبت شرکتهای محل اقدام به اخذ اظهارنامه ثبتی و گواهی پلمپ دفاتر نمود و سپس به اتاق بازرگانی و صنایع و معادن یا اتاق تعاون مرکز استان محل فعالیت بر حسب مورد مراجعه نمود، پس از تکمیل پرونده و امضا کارت در اتاق مربوط جهت تایید نهایی به

اداره کل بازرگانی استان مربوطه مراجعه کرد. کارت بازرگانی شرکت های خارجی جهت تایید به اداره کارت بازرگانی وزارت ارسال می شود.

شرکتهای تعاونی باید کارت بازرگانی خود را از اتاقهای تعاون جمهوری اسلامی ایران دریافت نمایند

قوانین و بخشنامه های مرتبط با صدور و تمدید کارت بازرگانی

الف - بند ۲ ماده ۱۰ آیین نامه مقررات صادرات و واردات ۰۶/۰۲/۷۳

کارت بازرگانی توسط شعب اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران در تهران یا شهرستانها به نام متقاضیانی که واجد شرایط زیر باشند صادر می گردد.

تبصره : کلیه شرکتهای تعاونی کارت بازرگانی خود را صرفاً از اتاقهای تعاون جمهوری اسلامی ایران دریافت می نمایند .

● ۱-۱-۲ اشخاص حقیقی ایرانی .

● ۱-۱-۲ داشتن حداقل سن ۲۱ سال تمام .

● ۱-۲-۲ داشتن برگ پایان خدمت نظام وظیفه یا برگ معافیت برای آقایان.

● ۱-۲-۳ داشتن سه سال سابقه فعالیت تجاری یا تولیدی به تأیید دو نفر از دارندگان کارت بازرگانی یا ارائه

مدرک دانشگاهی یا داشتن مجوز تولید از یکی از وزارتخانه های تولیدی

● ۱-۲-۴ داشتن محل کسب متناسب با رشته فعالیت ، اعم از ملکی یا استیجاری .

● ۱-۲-۵ داشتن دفاتر قانونی و ارائه اظهارنامه ثبتی .

● ۱-۲-۶ داشتن حساب جاری در یکی از شعب بانک های داخلی .

● ۱-۲-۷ عدم اشتغال تمام وقت و همچنین رابطه استخدامی با وزارتخانه ها و سازمان های دولتی و قوای

سه گانه .

● ۱-۲-۸ عدم ورشکستگی به تقصیر و تقلب .

● ۱-۲-۹ نداشتن محکومیت کیفری .

۲-۲- اشخاص حقیقی غیر ایرانی :

۱-۲-۲- داشتن حکم شرایط مقرر برای اشخاص ایرانی با استثنای برگه پایان خدمت وظیفه یا برگه معافیت.

۲-۲-۲- داشتن برگه کار و اقامت معتبر.

۳-۲-۲- محل متقابل کشور متبوع آنها در مورد ایرانیان معتبر آن کشور در موارد خاصی که صدور کارت بازرگانی بدون توجه به عمل متقابل کشور متقاضی متقاضی به تشخیص وزارت ضرورت داشته باشد . وزارت مذکور می تواند مجاز بودن صدور کارت بازرگانی برای این قبیل متقاضیان را بدون رعایت شرط محل متقابل به اتاق بازرگانی و صنایع و معادن محل متقابل به اتاق بازرگانی صنایع و معادن ایران اعلام نماید. اشخاص حقوقی (اعم از اینکه تشکیل و ثبت آنها در ایران بوده یا تشکیل آنها در خارج از کشور بوده ، سپس در ایران به ثبت رسیده باشد .

۱-۳-۲- مدیران عامل و رئیسان هیأت مدیره شرکت باید دارای شرایط مقرر در بند های (۱-۱-۲) ، (۲-۱-۲) ، (۷-۱-۲) ، (۸-۱-۲) ، (۹-۱-۲) ، (۲-۲-۲) ، (۳-۲-۲) باشند .

۲-۳-۲- مدیران شرکتهای تعاونی و شرکت های دولتی و شرکت های موضوع قانون حفاظت صنایع ، مشمول محدودیت بند(۷-۱-۲) نخواهد بود .

۳-۳-۲- مدیران شرکت دولتی ، شرکت های متعلق به نهادهای انقلابی و شرکت های موضوع حفاظت صنایع، که حکم مدیریت آنها توسط سازمان دولتی یا نهاد ذی ربط صادر شده باشد. از ارائه گواهی بند موضوع بند (۹-۱-۲) معاف خواهند بود .

۴-۳-۲- شرکتهای باید واجد شرایط در بندهای (۴-۱-۲) ، (۵-۱-۲) ، (۲-۱-۲) و (۸-۱-۲) باشند.

مدارک مورد نیاز جهت تشکیل پرونده صدور کارت بازرگانی و عضویت در اتاق بازرگانی (اشخاص حقیقی)

۱. درخواست صدور کارت بازرگانی

۲. کپی مدرک تحصیلی (حداقل دیپلم)

۳. کپی کارت ملی

۴. تکمیل ۱ برگ فرم عضویت اتاق (تایپ فارسی-لاتین)

۵. تعهدنامه عضویت در اتاق بازرگانی

۶. تکمیل ۲ برگ فرم مشخصات بازرگانی (تایپ فارسی)

۷. اصل و کپی فرم بانک مبنی بر حسن اعتبار بانکی

۸. تکمیل فرم مشخصات فردی و اعلام معرفین و کپی کارت بازرگانی بانضمام نامه کتبی از معرفین مبنی بر تائید سابقه تجاری بیش از ۳ سال (دارندگان مدارک دانشگاهی و همچنین دارندگان مجوز تولید از یکی از وزارتخانه های تولیدی نیاز به معرف ندارند)

۹. اصل و کپی فرم تعهدنامه دریافت کارت بازرگانی و تصدیق امضا متقاضی توسط دفاتر اسناد رسمی

۱۰. دو برگ اصل اظهار نامه ثبت نام در دفاتر بازرگانی که به گواهی اداره ثبت شرکتها رسیده باشد.

۱۱. اصل و کپی گواهی پلمپ دفاتر، از اداره ثبت شرکتها

۱۲. اصل و فتوکپی گواهی عدم سوء پیشینه

۱۳. ۵ قطعه عکس ۳×۴ (جدید، تمام رخ، ساده)

۱۴. دو سری فتوکپی از کلیه صفحات شناسنامه متقاضی (حداقل سن ۲۱ سال تمام) و رویت اصل آن

۱۵. دو برگ فتوکپی کارت پایان خدمت و معافیت از خدمت سربازی برای آقایان و رویت اصل آن

۱۶. دو سری فتوکپی از کلیه صفحات سند مالکیت شش دانگ یا ارائه اجاره نامه محضری محل کار. (در صورت عادی بودن اجاره نامه محل کار، ارائه دو سری فتوکپی از کلیه صفحات سند مادر با رویت اصل سند، چنانچه سند به صورت مشاع تنظیم شده علاوه بر رعایت موارد تعیین شده در این بند، ارائه رضایت نامه کتبی سایر مالکین از طرف متقاضی کارت الزامی است.)

۱۷. اصل و فتوکپی فیش ۴۴۰۰۰۰ ریالی به حساب بانک ملی در وجه سازمان بازرگانی با ذکر نام شرکت

۱۸. اصل فیش حق عضویت بسته به میزان سرمایه طبق فیش تقدیمی و فیش حق تمبر.

مدارک مورد نیاز جهت تشکیل پرونده صدور کارت بازرگانی و عضویت در اتاق بازرگانی (اشخاص حقوقی)

• ۱- تکمیل سه برگ فرم عضویت اتاق و تعهدنامه عضویت در اتاق .

- ۲- تکمیل پنج برگ فرم مشخصات بازرگانی .
- ۳- اصل و کپی فرم بانکی مبنی بر حسن اعتبار بانکی.
- ۴- تکمیل فرم مشخصات فردی و اعلام معرفین و کپی کارت بازرگانی بانضمام نامه کتبی از معرفین مبنی بر تایید تجاری بیش از ۳ سال (دارندگان مدرک دانشگاهی لیسانس و همچنین دارندگان مجوز تولید از یکی از وزارتخانه های تولیدی نیازی به معرفی ندارند).
- ۵- اصل و کپی فرم تعهد نامه دریافت کارت بازرگانی و تصدیق امضاء منقازی توسط دفاتر اسناد رسمی.
- ۶- دو برگ اصل اظهارنامه ثبت نام در دفاتر بازرگانی که به تایید اداره ثبت رسیده باشند
- ۷- اصل و کپی گواهی پلمپ دفاتر از اداره ثبت شرکت ها .
- ۸- اصل و کپی گواهی عدم سوء پیشینه .
- ۹- چهار قطعه عکس ۴×۶ (جدید ، تمام رخ ، سالم).
- ۱۰- دو سری کامل کپی از تمام صفحات شناسنامه (سن متقاضی حداقل ۱۸ سال تمام) و رؤیت اصل .
- ۱۱- دو سری کپی کارت پایان خدمت یا کپی معافیت از خدمت سربازی برای آقایان و رؤیت اصل آن .
- ۱۲- دو سری کپی از کلیه صفحات سند مالکیت ششدانگ ، یا ارائه اجاره نامه مخصوص محل کار در صورت عادی بودن اجاره نامه محل کار ارائه دو سری کپی از کلیه صفحات سند و رؤیت اصل سند . چنانچه به صورت مشاع تنظیم شده باشد علاوه بر رعایت موارد تعیین شده در این سند رضایت نامه کتبی سایر مالکین از طرفین متقاضی الزامی است.

ثبت سفارش و مراحل آن

نحوه تکمیل اوراق ثبت سفارش

- (۱) مشخصات متقاضی: طبق مندرجات کارت بازرگانی ، در محل شماره ثبت نام، شماره کارت عضویت وزارت بازرگانی درج شود.
- (۲) مشخصات فروشنده: طبق مندرجات پروفرما.
- (۳) شرایط قرارداد: با توجه به نوع و شرایط مورد نظر خریدار و فروشنده مندرج در پروفرم

۴) مشخصات حمل:

الف - در خریدهای (فوب) FOB نیاز به تکمیل این قسمت نمی باشد.

ب - در سایر خریدها این قسمت تکمیل گردد. همچنین در مورد ثبت سفارش حمل جداگانه ضمن ارائه پروفرمای حمل کالا این قسمت تکمیل گردد.

۵) مشخصات کالا: براساس پروفرما، تعرفه کالا و کتاب قانون مقررات صادرات و واردات تکمیل شود.

۶) در صورتی که کالا نیاز به اخذ مجوز سایر سازمان ها حسب مورد دارد، مجوز مربوطه به همراه اوراق ثبت سفارش ارائه گردد.

۷) محل تخصیص ارز: صرفاً در صورت دارا بودن سهمیه ارزی توسط وزارتخانه/ سازمان مربوطه تکمیل گردد.

۸) اوراق ثبت سفارش در محل مربوط توسط متقاضی مهر و امضاء گردد.

مدارک مورد نیاز برای ثبت سفارش کالا

- کارت بازرگانی معتبر
- کارت عضویت وزارت بازرگانی (ثبت نام)
- اوراق ثبت سفارش ۵ برگی تایپ و امضاء شده توسط متقاضی بدون قلم خوردگی و لاک گرفتگی (جهت واردات در مقابل صادرات و بدون انتقال ارز. اوراق ثبت سفارش در ۳ برگ کافی است).
- اخذ مجوزهای قانونی لازم براساس مندرجات ذیل یادداشت های فصل تعرفه مربوط در کتاب مقررات صادرات و واردات و سایر مصوبات و دستورالعمل های ابلاغ شده (از قبیل مجوز وزارت بهداشت ، جهاد کشاورزی، انرژی اتمی و ...)
- اصل پروفرما + کپی آن.
- کاتالوگ یا بروشور و آنالیز برای برخی کالاها.

درج شرایط ذیل در پروفرما ضروری است:

- نام و آدرس کامل خریدار (شماره تلفن و فاکس)
- نام و آدرس کامل فروشنده (شماره تلفن و فاکس)
- مشخصات کامل کالا
- قیمت واحد کالا - قیمت فوب (FOB) - مبلغ کرایه حمل
- مقدار، وزن، تعداد و نوع بسته بندی کالا
- نام کشور ذینفع (فروشنده) و نام کشور تولیدکننده کالا
- نام کشور مبدا، محل بارگیری، وسیله حمل و مهلت حمل
- نام ارز مورد معامله و نحوه پرداخت وجه کالا
- نام مرز ورودی و گمرک مقصد
- شماره و تاریخ صدور پروفرما و امضای آن به همراه تاریخ انقضا
- درج شماره استاندارد یکی از استانداردهای مورد قبول موسسه استاندارد ایران و اعلام انطباق کالا با استاندارد مذکور در مواردی که کالا مشمول فهرست استانداردهای وارداتی اعلام شده می باشد.
- ارائه ترجمه رسمی برای پروفرماهای غیر از زبان فارسی و انگلیسی
- ارائه کاتالوگ جهت ماشین آلات و بعضی از کالاهای مصرفی و بروشور یا آنالیز برای بعضی کالاهای شیمیایی که مشخصات کالا در پروفرما گویا نباشد.
- اعلام فروشنده مبنی بر ارسال شماره سریال برخی لوازم خانگی به همراه اسناد حمل
- رعایت بند ۲ و ۳ ماده ۴۲ در مورد اقلامی که به صورت مستعمل وارد می شود و درج کلمه مستعمل در پروفرما.

اصلاحیه ثبت سفارشات

۱- در مواردی که گشایش اعتبار اسنادی صورت پذیرفته باشد.

۱-۱- ارائه ۵ برگ اوراق اصلاحیه ثبت سفارش، تایپ و امضا شده + نامه بانک به انضمام کپی ثبت سفارش و پروفرماهای قبلی که توسط بانک برابر اصل شده باشد.

۱-۲- در صورتی که اصلاحیه از محل ارز تخصیصی باشد اخذ مجوز سازمان مربوطه با توجه به مورد ضروری است.

۲- در مواردی که به بانک عامل ارائه گردیده است برابر دستورالعمل و با توجه به مورد اصلاحیه توسط پذیرش راهنمایی لازم به عمل خواهد آمد (قبل از گشایش اعتبار)

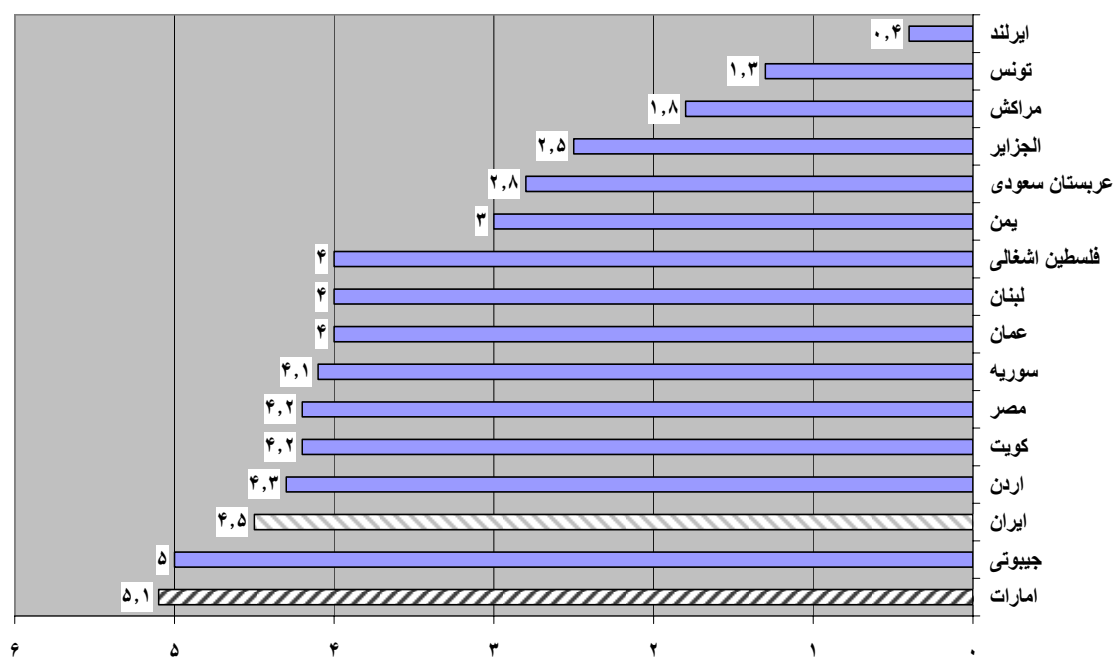
همانگونه که از کادر فوق به خوبی قابل مشاهده است فرآیند واردات و صادرات کالا از مرحله اخذ کارت بازرگانی و ثبت سفارش گرفته تا انجام امور مختلف گمرکی و ... بعضاً متضمن انجام مراحل مشابهی برای شناسایی و احراز هویت افراد در سازمانهای مختلف است. مقوله‌ای که شاید بتوان با اجرای سیستم الکترونیکی یکپارچه احراز هویت افراد در کشور و صدور کارتهای الکترونیکی معرف سوابق حرفه‌ای، آموزشی، شغلی و ... برای آحاد جامعه، به راحتی مراحل عنوان شده در کادر فوق و زمان لازم برای انجام مراحل را به حداقل ممکن کاهش داد. پدیده‌ای که در کشورهای پیشرفته پذیرفته شده و در حال اجراست.

۹- ختم و انحلال یک فعالیت

زمان و هزینه لازم برای اعلام ورشکستگی را نشان می‌دهد. شاخص موردنظر مبین میزان ضعف قانون ورشکستگی موجود و تنگناهای اداری مربوط به فرآیند ورشکستگی است.

شاخص	ایران	منطقه MENA	OECD
زمان (سال)	۴/۵	۳/۷	۱/۳
هزینه (درصد از ارزش ملک)	۹	۱۳/۹	۷/۵

زمان برای اعلام ورشکستگی (سال)

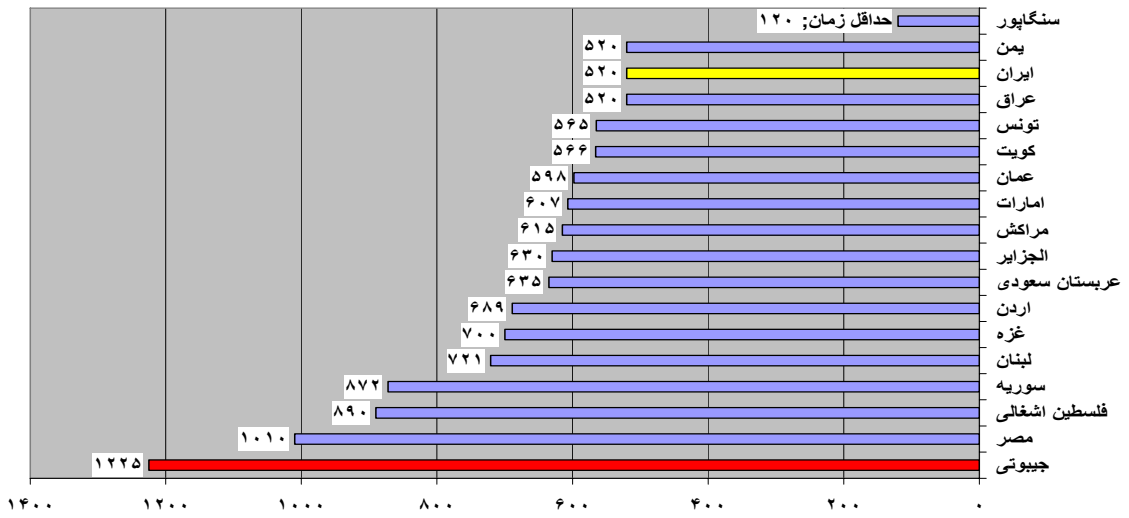
۱۰- الزام آور بودن قراردادها

این شاخص مبین میزان کارایی قراردادها در هنگام بروز دعاوی حقوقی میان افراد می‌باشد. در این شاخص کارایی التزام به قرارداد قابل ردگیری است.

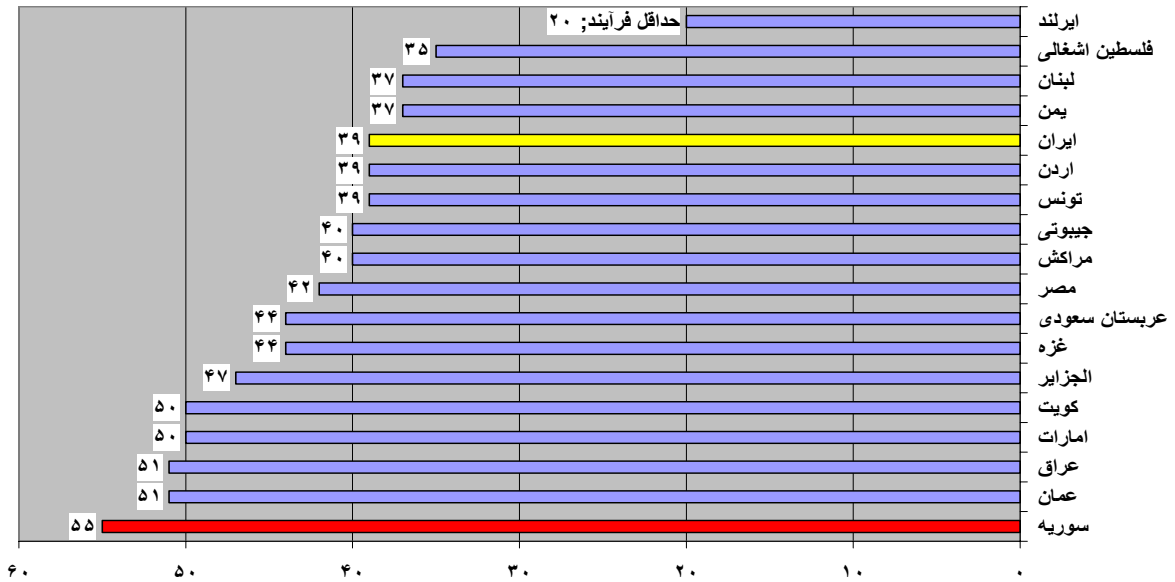
الزام آور بودن قراردادها

شاخص	ایران	MENA	OECD
تعداد فرآیند (مرحله)	۳۹	۴۲/۵	۳۱/۳
زمان لازم برای دادرسی (روز)	۵۲۰	۶۵۹/۳	۴۴۳/۳
هزینه (درصد از ارزش مورد دعوی)	۱۷	۲۳/۷	۱۷/۷

زمان برای التزام به قرارداد و دادرسی قضایی(روز)

تعداد فرآیند یک دادرسی قضایی و التزام به قرارداد

جمع بندی

۱- نرخ بالای بیکاری از مشکلات جدی و چالشی اقتصاد کشور است. این نرخ در مناطق شهری به ویژه در میان اقشار جوان، تحصیل کرده‌ها و زنان بیشتر است. در سال‌های اخیر فاصله نرخ بیکاری بین استان‌های کشور افزایش داشته و در برخی استان‌ها این نرخ در حد نگران‌کننده‌ای بالا است.

بی‌تردید یکی از چالش‌های بازار کار، فضای بسته، بدون تغییر و آزادسازی نشده قوانین و مقررات ناظر بر این بازار می‌باشد که تقاضای بازار را غیرمنعطف و با مشکل مواجه ساخته است. همین موضوع سبب شده است تا کشور در عرصه رقابت جهانی همه ساله جایگاه قبلی خود در فضای کسب و کار را از دست داده و با تنزل رتبه مواجه باشد. این در حالی است که می‌توان با رفع موانع تولید و سرمایه‌گذاری (از طریق ساماندهی فضای کسب و کار در کشور)، کاهش ریسک سرمایه‌گذاری از طریق فراهم نمودن امنیت اقتصادی و سیاسی و ایجاد هماهنگی بین نظام آموزشی و نیازهای بازار کار وضعیت بازار کار و اشتغال را ساماندهی و بهبود بخشید.

در نظر داشته باشیم که مقررات بازار کار در ایران به وضوح بر عملکرد بخش خصوصی (که حدود ۸۰ درصد از کل نیروی کار در کشور را تحت استخدام دارد) تاثیرگذار است، به نحویکه نرخ بیکاری ناشی از اختلالات موجود در قوانین و مقررات بازار کار و سایر بازارها غیرقابل انکار است. بی‌تردید انجام اصلاحات در مقررات مزبور شرط لازم برای بهبود وضعیت اشتغال در کشور خواهد بود. به نحویکه به اذعان کارشناسان بانک جهانی تنها با انجام اصلاحات در پنج شاخص اخذ مجوز، حمایت از سرمایه‌گذاران، استخدام نیروی کار، ثبت مالکیت و انحلال فعالیت، ایران قادر خواهد بود جایگاه خود را از وضعیت فعلی به نحو مطلوبی ارتقا دهد. همانگونه که در گزارش اشاره شد تنها با برخی اقدامات به ظاهر ساده از جمله توسل به فرآیندهای یک نفر پاسخگوی چند مرحله و یا الکترونیکی کردن فرآیندهای بررسی و صدور مجوز می‌توان به نحو چشمگیری جایگاه خود را در میان کشورهای جهان ارتقاء بخشید. در نظر داشته باشیم که در شرایط حاضر، وضعیت نامساعد فضای کسب و کار سبب شده است تا هرگونه تزریق نقدینگی به بازار به جای تاثیر ملموس بر سطح اشتغال به جهت نشت به امور واسطه‌گری و غیرتولیدی به رشد سطح عمومی قیمت‌ها و یا پیشی گرفتن تولید بالفعل از تولید بالقوه منجر گردد. بالاتر بودن تولید بالفعل از تولید بالقوه را می‌توان به عدم تناسب ظرفیتهای تولیدی کشور با شرایط زیرساختی اقتصاد و ناهمگونی سرعت آزادسازی متغیرهای کلان اقتصاد

با اصلاحات صورت گرفته در بخش قوانین و مقررات و تحولات زیرساختی نسبت داد. بر این اساس مهمترین اقدام برای کمک به ساختار بازار کار اصلاح فضای کسب و کار با الهام از تجربه کشورهای موفق و استفاده از کمک‌های فنی بانک جهانی جهت شناسایی نقاط بحران زا و مانع بروز شرایط مطمئن برای بقا و امکان فعالیت بخش‌های تولیدی در جامعه است.

همانگونه که از جداول ذیل قابل مشاهده است فضای غیرپویا و نامطمئن برای شکل‌گیری فعالیت‌های مولد در کشور، باعث شده است تا اغلب پارامترهای معرف عملکرد اقتصاد کلان در ایران در مقایسه با کشورهای منطقه MENA از وضعیت نامناسبی برخوردار باشد.

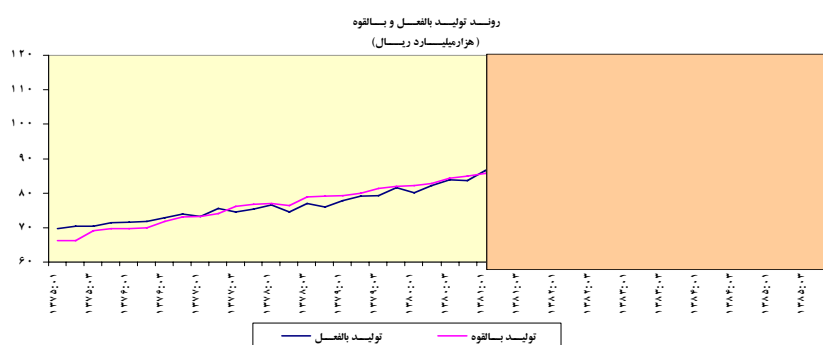
مقایسه شاخص‌های کلان اقتصادی کشورهای MENA

(درصد، تولید اسمی برحسب میلیارد دلار)

کشور	رشد اقتصادی	رشد تولید سرانه	تولید اسمی	نرخ تورم	نرخ بیکاری
مصر	۶،۹	۴،۴	۱۰۷	۷،۷	۸،۳
اردن	۶،۳	۳،۹	۱۴	۶،۱	۱۴،۸
مراکش	۷،۳	۶،۳	۵۷	۳،۱	۱۱،۰
الجزایر	۱،۴	۰،۲	۱۱۲	۲،۲	۱۵،۳
ایران	۶،۲	۳،۴	۲۱۹	۱۱،۹	۱۱،۲
سوریه	۵،۱	۲،۷	۲۸	۶،۰	-
یمن	۳،۹	۰،۸	۱۷	۱۵،۷	۱۰،۲
بحرین	۷،۰	۴،۹	۱۶	۳،۴	۱،۹
قطر	۱۲،۱	۹،۷	۴۷	۷،۰	۲،۱
عربستان	۵،۸	۲،۹	۳۶۹	۲،۲	۷،۰
امارات	۱۰،۷	۳،۳	۱۷۷	۶،۰	۳،۰

توضیح: ارقام ایران برای سال ۱۳۸۵ و سایر ارقام مربوط به سال ۲۰۰۶ می‌باشند.

ماخذ: گزارش بانک جهانی سال ۲۰۰۷

۲- خصوصی سازی بدون آزادسازی ابتر است. انتقال مالکیت بنگاه‌های اقتصادی به بخش خصوصی در صورتی به بهبود شرایط اقتصادی کشور می‌انجامد که همراه با آزادی عمل بخش خصوصی در انجام فعالیت‌های اقتصادی باشد. رقابتی کردن بازار منوط به رفع موانع کسب و کار است. شکل‌گیری تشکل‌های مدیران، کاهش فساد اداری، ایجاد صنوف و اتحادیه‌های صنفی، افزایش امنیت سرمایه‌گذاری برای تولید و ... همه باید در کالبد ایجاد فضای مناسب کسب و کار صورت پذیرد. براین اساس از ملزومات سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی ایجاد فضای مناسب برای فعالیت بخش خصوصی است در غیراینصورت به فرض عملی شدن اصل ۴۴، نتیجه آن جز واگذاری ثروت دولت به غیر دولت نخواهد بود و بدون تردید این واگذاری به رونق و رقابت ختم نخواهد شد.

۳- یکی از ارکان مهم آزادسازی، ساده‌سازی و پالایش قوانین و مقررات در جهت بهبود فضای کسب و کار است. در این راستا، بازنگری در قوانین و مقررات موجود در جهت کاهش مداخلات غیرموجه حاکمیت اکیداً توصیه می‌شود. به نظر می‌رسد بازنگری قواعد بازی (اعم از قوانین، مقررات، دستورالعمل‌ها، آیین نامه‌ها و رویه‌های کاری) از ضرورت‌های مهم برای بهبود فضای کسب و کار است. به تعبیری دیگر در این مقطع لزوم تنقیح قوانین به جانب تسهیل مشارکت بخش خصوصی به وضوح احساس می‌گردد.

۴- تا زمانی که حاکمیت (بخصوص قوای مجریه و مقننه) ارزیابی درستی از چالش‌های فضای کسب و کار و موانع قانونی ایجاد و توسعه کسب و کار نداشته باشند، ممکن است وضع قوانین و مقررات بیشتر، مشکل را بدتر کند، کما اینکه به نظر می‌رسد چنین کرده است.

آنچه مسلم است توانمند سازی از جمله سیاست‌های اقتصادی توسعه‌ای است که در تمام دنیا مورد استفاده است. توانمند سازی از جمله سیاست‌های اجتماعی و اشتراک مدار است که سه ضلع آن دولت، نهادهای مدنی و بازار می‌باشند. این مهم جز با ایجاد فضای مناسب برای شکل‌گیری صنوف و تشکل‌ها میسر نیست. تجربه چین در زمینه رشد بخش خصوصی در اقتصاد این موضوع را به اثبات رسانیده است که محیط کسب و کار مناسب شرط لازم برای رشد بخش خصوصی است و خصوصی‌سازی به تنهایی و بدون توجه به الزامات محیط کسب و کار نمی‌تواند از انتقال اقتصاد از بخش دولتی به بخش خصوصی کفایت کند. به عبارتی بخش خصوصی که قرار است مطابق با سیاست‌های کلی اصل ۴۴ وظیفه بار تصدی در مدیریت‌های اقتصادی را عهده‌دار شود لازم است جایگاه‌اش به رسمیت شناخته شده و فضا برای فعالیت آن از حیث حقوقی و اقتصادی فراهم شود. این به رسمیت شناخته شدن در سه نقش قابل تبیین است. اول

آنکه بخش خصوصی و تشکلی که بخش خصوصی را نمایندگی می‌کند باید در فرآیندهای تصمیم‌ساز حضور داشته باشد. به عبارت دیگر تصمیمی در اقتصاد گرفته نشود مگر آنکه نظر فعالان بخش خصوصی اخذ و استماع شود. دوم آنکه برخی وظایف مدنی که تاکنون دستگاه‌های دولتی آن‌ها را برعهده داشته‌اند به جایگاه اصلی خود بازگردد (همچنان که به عنوان مثال کارت بازرگانی را اتاق بازرگانی رسیدگی می‌کند صدور فعالیت را هم باید به نهاد مدنی مربوط واگذاریم). به تعبیری وظیفه توسعه کسب و کار را به خود اهل کسب و کار بسپاریم. عامل سوم به رسمیت شناختن بخش خصوصی در یک تعامل منظم و مستمر بین دولت و بخش خصوصی و تسهیل فضای کسب و کار است.

بر این اساس بخش خصوصی، تشکل‌ها و اتاق بازرگانی به عنوان تشکل فراگیر باید در قانون مورد حمایت و تقویت قرار گیرند. تا زمانیکه بنگاه‌ها به صورت یکه و تنها در مقابل دستگاه‌های دولتی قرار گیرند، شاهد شکوفایی بخش خصوصی نخواهیم بود. با این تفسیر تعجیل در واگذاری سرمایه‌های ملی پیش از فراهم شدن زمینه‌های لازم و ایجاد فضای رقابتی بین دولت و بخش خصوصی مشکل ساز خواهد بود.

۵- صرفنظر از تاثیر منفی فضای کسب و کار بر سمت عرضه اقتصاد، در بازار کار نیز به نظر می‌رسد گریزی از انعطاف پذیری بیشتر برای جذب نیروی کار جدید که سالانه ۷۵۰ هزار نفر را روانه بازار کار می‌کند، نیست. به نظر می‌رسد اریب مدیریت بازار کار به سمت امنیت (Security) بیشتر و انعطاف (Flexibility) کمتر، مشکلات فراوانی را برای اقتصاد کلان کشور پدید آورده است. مطالعات نظری و تجربی نشان می‌دهند یک معاوضه (trade off) گریزناپذیر بین حمایت از نیروی کار شاغل (insiders) و ایجاد فضا برای اشتغال نیروی کار غیرشاغل (outsiders) وجود دارد. توصیه اصلی در این زمینه آن است که تعدیل دستمزدهای واقعی (real wages) حتماً تغییرات بهره‌وری نیروی کار سازگار باشد.

۶- تا زمانی که فضای کسب و کار کشور اصلاح نشود، فشار اجتماعی-سیاسی اشتغال‌زایی منجر به اعمال سیاست‌های پولی و مالی انبساطی می‌شوند که آثار تورمی گریزناپذیری دارد.

۷- یکی از الزامات تحقق سند چشم‌انداز، بهبود فضای کسب و کار کشور است. لذا پیشنهاد می‌شود برحسب شاخص‌های تقویم‌کننده این فضا که در گزارش حاضر به تفصیل تشریح شده‌اند، یک برنامه زمان‌بندی شده بهبود شاخص‌ها توسط نهادهای ذیربط تنظیم شده و در دستور کار دستگاه‌های اجرایی (به خصوص وزارتخانه‌های کار، صنایع و معادن، بازرگانی و اقتصاد و امور دارایی) قرار گیرد.

۸- اساسی ترین معضل اقتصاد ایران وجود یک اقتصاد به شدت دولتی است از ویژگیهای اقتصادهای دولتی افزایش رانت است به نحویکه افراد به جای روی آوردن به کارآفرینی تشویق می‌شوند که به مراکز رانت نزدیک شده و از آنها ارتزاق کنند. براساس چشم‌انداز ۲۰ ساله، ایران باید قدرت اول اقتصادی منطقه باشد این هدف جز با فراهم نمودن شرایط مطلوب اقتصادی برای مشارکت فعالانه و رقابتی بخش خصوصی در عرصه اقتصاد میسر نخواهد بود. پرواضح است که خصوصی سازی واقعی به مفهوم رهاسازی امکانات و مدیریت دولتی است و مادامیکه مدیریت کماکان در دست دولت باشد خصوصی سازی ابتر و ناموفق خواهد ماند.

۹- شفاف سازی و تسهیل قوانین در تمامی عرصه‌های کسب و کار شامل کلیه مراحل فعالیت اقتصادی از مرحله شکل‌گیری تولید تا انحلال فعالیت شرط لازم برای ترغیب به مشارکت آحاد اقتصادی بویژه سرمایه‌گذار خارجی است. قطعاً مادامیکه شاخص‌های کسب و کار در کشور در مقایسه با شاخص‌های سایر کشورها اعم از عرصه جهانی و منطقه‌ای ناامیدکننده و چشم‌اندازی غیرروشن داشته باشد نباید انتظار تحولی نو در مشارکت جدی سرمایه‌گذاران خارجی داشت. ۲/

منابع فارسی:

۱- نیلی، مسعود و همکاران، استراتژی توسعه صنعتی کشور، دانشگاه صنعتی شریف، موسسه انتشارات علمی، ۱۳۸۲.

۲- تشریفات ورود و صدور کالا، پایگاه اینترنتی گمرک ج.ا.ایران،

<http://www.irica.gov.ir/Persian/Static/StView.aspx?ID=۴۰۱>

۳- نتایج مقدماتی سرشماری مرکز آمار ایران در سال ۱۳۸۵

منابع لاتین:

۱-Doing Business ۲۰۰۸, Comparing regulation in ۱۷۸ Economies, World Bank, September ۲۰۰۷.

۲-Doing Business ۲۰۰۷, World Bank, September ۲۰۰۶.

۳- <http://www.doingbusiness.org/economyrankings/?regionid=۴>

۴- <http://www.doingbusiness.org/economyrankings/>

۵- <http://www.doingbusiness.org/ExploreEconomies/?economyid=۹۱>

۶-<http://www.doingbusiness.org/ExploreTopics/StartingBusiness/Details.aspx?economyid=۹۱>

۷- <http://www.doingbusiness.org/Documents/CountryProfiles/IRN.pdf>

۸- <http://www.doingbusiness.org/ExploreTopics/DealingLicenses/Details.aspx?economyid=۹۱>

۹- <http://www.doingbusiness.org/ExploreTopics/EnforcingContracts/Details.aspx?economyid=۹۱>

۱۰- <http://www.doingbusiness.org/ExploreTopics/TradingAcrossBorders/Details.aspx?economyid=۹۱>

۱۱- <http://www.doingbusiness.org/ExploreTopics/PayingTaxes/Details.aspx?economyid=۹۱>

۱۲- <http://www.doingbusiness.org/ExploreTopics/ProtectingInvestors/Details.aspx?economyid=۹۱>

۱۳- <http://www.doingbusiness.org/ExploreTopics/GettingCredit/Details.aspx?economyid=۹۱>

۱۴- <http://www.doingbusiness.org/ExploreTopics/EmployingWorkers/Details.aspx?economyid=۹۱>

۱۵- <http://www.doingbusiness.org/ExploreTopics/RegisteringProperty/Details.aspx?economyid=۹۱>

۱۶- <http://www.doingbusiness.org/economyrankings/?regionid=۵>

۱۷-Saudi Arabia ,Australia, Yemen, Oman,...Country Reports in Doing Business Website with subject to the case.

In the name of God

**A Comparative Study of "Doing Business" Indices in Iran,
the World, and the MENA Region**

**Economic Research and Policy Department
Central Bank of the Islamic Republic of Iran
April 2008**

Abstract

High unemployment has been a serious challenge facing Iranian economy over the past years. One of the most important rigidities in labor market, which needs to be overcome, is the regulatory environment in Iran. There is a strong positive link between the quality of an economy's regulatory environment and its economic performance. Good business regulation encourages employment, promotes formal over informal economy and enhances protection to consumers, investors and public at large. However, in Iran, bureaucratic procedures and strict regulations to start up and formally operate a business such as difficulties in the way of obtaining all necessary licenses and permits have adversely affected business climate. It seems that despite policy makers' attempts to support economic enterprises through various measures such as raising banking facilities and cutting interest rates, these initiatives have not been able to enhance production to the expected level. Burdensome entry regulations also constrain private investment, reflected mostly in increase in demand and consumer prices. In other words, the amount of liquidity injected resulted in price rise rather than production; and productive sectors, despite abundant liquidity, still suffer from shortage of liquidity.

The present report tries to measure the performance of Iranian economy across a range of "doing business" indices, in comparison with the best performing nations in the world and in the MENA region. It also stresses the importance of adopting a number of simplifications that should make "doing business" procedures somewhat less difficult.

In sum, the study expresses the significance of deregulating ongoing mechanism in such a manner that each of 10 stages of a business life has to be simplified to a lower procedure and less sophisticated official ordinances.

پژوهشهایی که تاکنون انتشار یافته است

- شماره ۱- پیش‌بینی حجم نقدینگی و شاخص قیمت‌ها با روش باکس و جنکینز
- شماره ۲- بهای انرژی در ایران و جهان
- شماره ۳- بررسی پس انداز ملی در ایران طی دوره ۷۴-۱۳۵۳
- شماره ۴- واگذاری سهام شرکت‌های دولتی
- شماره ۵- پیش‌بینی درآمدهای ارزی حاصل از صادرات نفت خام طی دوره ۹۹-۱۳۷۵
- شماره ۶- تحولات اخیر در بازار نفت و اثرات آن بر اقتصاد ایران
- شماره ۷- مالیات بر ارزش افزوده
- شماره ۸- شکاف تولید و متغیرهای موثر بر آن در اقتصاد ایران
- شماره ۹- محاسبه نسبت کفایت سرمایه بانکهای تجاری و تخصصی در نظام بانکی ایران
- شماره ۱۰- نکاتی در مورد حساب ذخیره تعهدات ارزی
- شماره ۱۱- آزادسازی تجارت خارجی در کشورهای در حال توسعه و تجربه ایران
- شماره ۱۲- سازوکار عرضه پول در اقتصاد ایران
- شماره ۱۳- سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی
- شماره ۱۴- بررسی تاثیر اعتبارات بانکی بر سرمایه‌گذاری و تولید در اقتصاد ایران با تاکید بر بخشهای صنعت و معدن و کشاورزی
- شماره ۱۵- بررسی وضعیت معافیتهای مالیاتی در ایران
- شماره ۱۶- خصوصی‌سازی
- شماره ۱۷- تسهیلات تکلیفی و اثرات آن بر سیستم بانکی کشور
- شماره ۱۸- بررسی تاثیر حذف یارانه برخی کالاهای اساسی بر دهکهای درآمدی به تفکیک خانوارهای شهری و روستایی
- شماره ۱۹- بررسی وضعیت چکهای بانکی در شبکه بانکی کشور
- شماره ۲۰- بررسی وجود حباب قیمتی در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای اخیر
- شماره ۲۱- بررسی رابطه تورم و پول در اقتصاد ایران براساس مدل پیش‌بینی تورم P^*
- شماره ۲۲- تجاری کردن کشاورزی در ایران
- شماره ۲۳- مکانیسم وصول درآمد حاصل از صادرات نفت، فرآورده‌های نفتی و گاز در ایران
- شماره ۲۴- بررسی بهره‌وری در اقتصاد ایران
- شماره ۲۵- تغییر در ارزش داراییهای خارجی بانک مرکزی رویه‌های حسابداری و ملاحظات سیاستی
- شماره ۲۶- نقش بانک مسکن در تامین مالی مسکن
- شماره ۲۷- ابعاد گوناگون فقر در ایران
- شماره ۲۸- بازار رهن و نارسایی تامین مالی مسکن در ایران
- شماره ۲۹- اندازه دولت در اقتصاد ایران
- شماره ۳۰- بررسی مقایسه‌ای شاخص‌های فضای کسب و کار در ایران و جهان